

Παλόγου Ελένη

ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΥΝΟΣΟΥΡΑ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ:

Μία διαδρομή μεταξύ μύθου και πραγματικότητας

Επιβλέποντες: Γυφτόπουλος Σταύρος, Μίχα Ειρήνη

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΜΠ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

05 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

07 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

- Σαλαμίνα
- Κυνόσουρα

23 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ - Masterplan

33 ΣΤΑΣΕΙΣ

- _ Τύμβος
- _ Ξύλινα τείχη
- _ Συμβούλιο
- _ Κέντρο πληροφόρησης
- _ Λατομείο
- _ Ξέρξης
- _ Ψυτάλλεια
- _ Τρόπαια άκρα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διαμόρφωση μίας περιπατητικής διαδρομής κατά μήκος της χερσονήσου Κυνόσουρας. Η επιλογή του χώρου σε αυτή την εργασία δεν ήταν καθόλου τυχαία ενώ αντιθέτως αποτέλεσε την αφετηρία της.

Η χερσόνησος Κυνόσουρα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω των ετερόκλητων χαρακτηριστικών που συγκεντρώνει. Εκτός από την ιδιαίτερη μορφολογία της, μεγάλη σημασία έχουν: η χρήση της ως βιομηχανική, ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη αλλά και η σύνδεση της με την αρχαία ιστορία, λόγω της γειτνίασης της με τον θαλάσσιο χώρο διεξαγωγής της ναυμαχίας της Σαλαμίνας. Λόγω αυτών των χαρακτηριστικών αποτελεί σήμερα χώρο σύγκρουσης συμφερόντων και διεκδικήσεων.

Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι να αναδείξει την χερσόνησο της Κυνόσουρας σε δημόσιο χώρο ώστε να αξιοποιείται σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο, όπως και να περιορίσει την υποβάθμιση της από τις βιομηχανικές εργασίες που λαμβάνουν χώρα εκεί. Η ιστορική μνήμη της ναυμαχίας, η οποία συνιστά ένα από τα κύρια επιχειρήματα των διεκδικήσεων της περιοχής ενάντια στα επιχειρηματικά συμφέροντα, θα αποτελέσει εργαλείο για την μελέτη αυτή.

Με γνώμονα τα παραπάνω, δημιουργείται μια διαδρομή δυόμιση χιλιομέτρων με επτά στάσεις ξεκούρασης. Κάθε στάση προσφέρει διαφορετικές χρήσεις στους επισκέπτες και αντιπροσωπεύει ένα κομμάτι της ιστορίας - μύθου της ναυμαχίας, ενώ όλες μαζί συνθέτουν ένα διαδραστικό παιχνίδι μάθησης και εξερεύνησης του τοπίου.

Η Σαλαμίνα

Η Σαλαμίνα είναι το μεγαλύτερο νησί του Σαρωνικού κόλπου και το κοντινότερο στις ακτές της Αττικής. Βρίσκεται βορειοδυτικά του Σαρωνικού και έναντι του κόλπου της Ελευσίνας, ενώ έχει πληθυσμό 39.220 κατοίκους.

Το κέντρο της είναι η Κούλουρη ή αλλιώς η πόλη της Σαλαμίνας και οι επόμενοι τρεις μεγαλύτεροι οικισμοί είναι το Αιάντειο, τα Αμπελάκια και τα Σελήνια. Η περιοχή μελέτης μας βρίσκεται μεταξύ των δύο τελευταίων.

Η πρόσβαση στη Σαλαμίνα γίνεται από το Πέραμα, τον Πειραιά και τα Μέγαρα, ενώ πιο συχνά και πολυπληθή είναι τα δρομολόγια του Περάματος. Λόγω της εύκολης πρόσβασης στο νησί έχουν δημιουργηθεί πολλοί οικισμοί παραθεριστικής κατοικίας. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι αυθαίρετα δομημένοι και έχουν σχηματιστεί σε ένα πλαίσιο ιδιωτικής "πολεοδόμησης". Ενδεικτική ως προς αυτό είναι η αύξηση του πληθυσμού τους καλοκαιρινούς μήνες στο επταπλάσιο.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ : **39.220** μόνιμοι κάτοικοι

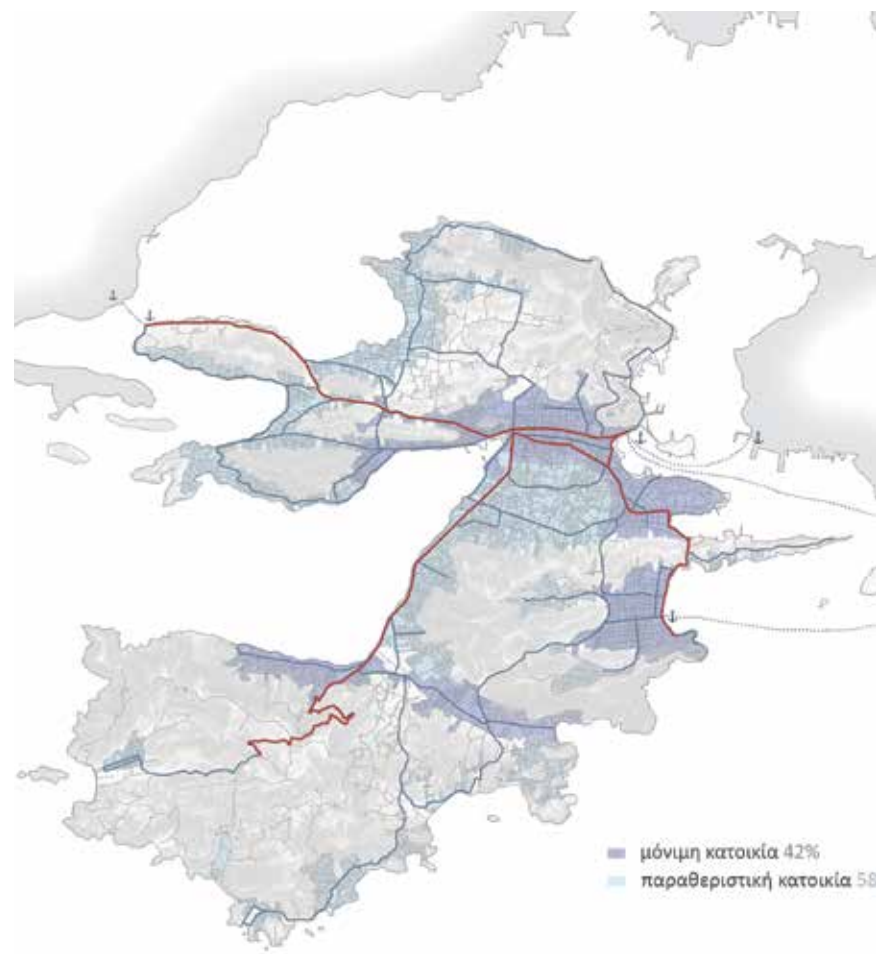

Αιάντειο :
5.888

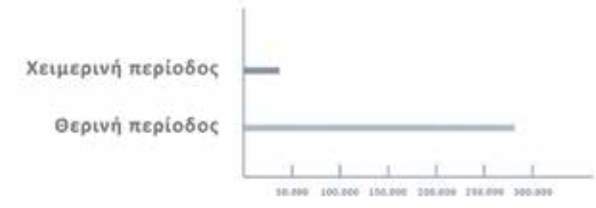
Πόλη Σαλαμίνας :
24.627

Αμπελάκια :
4.998

Σελήνια :
2.509

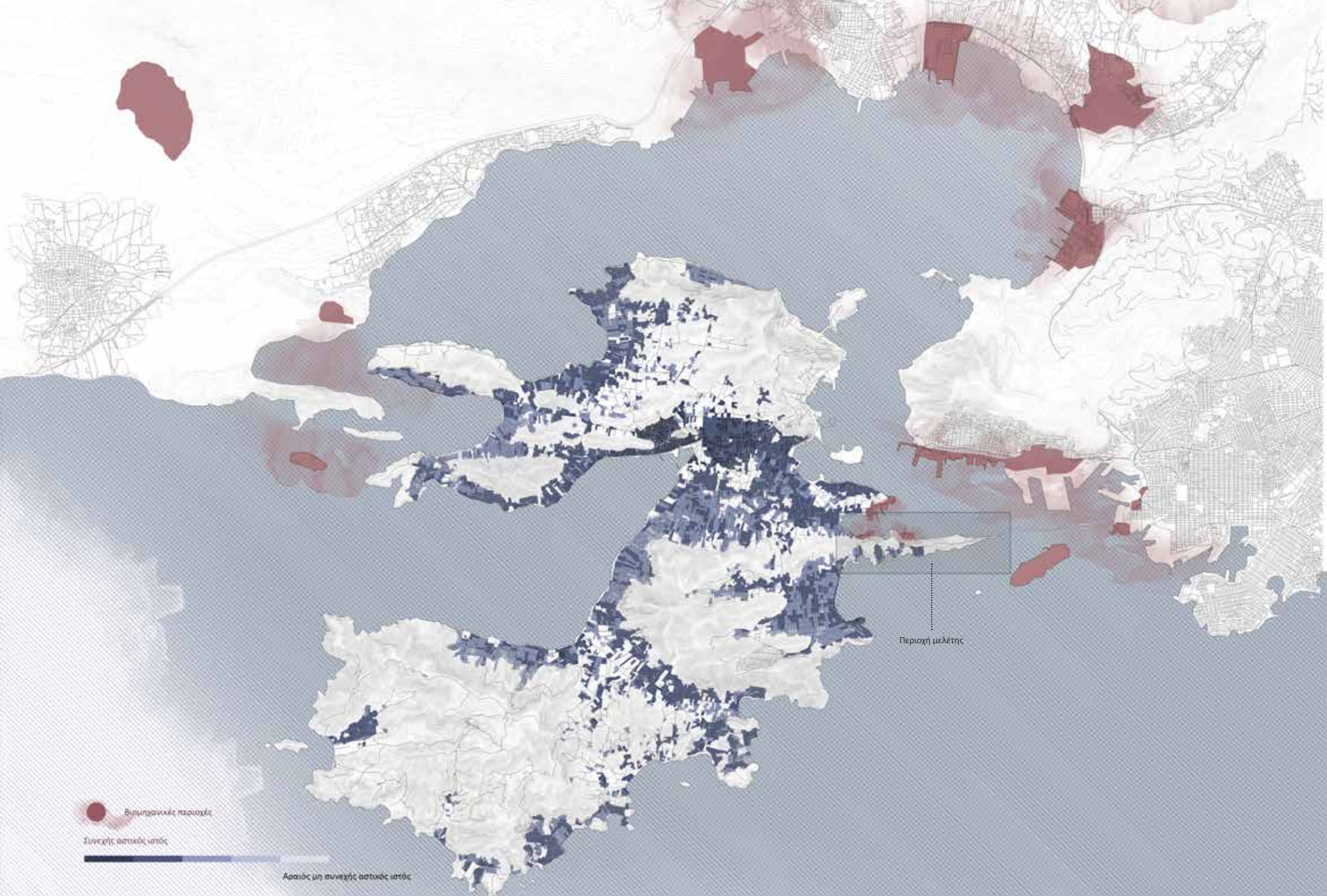
■ μόνιμη κατοικία 42%
■ παραθεριστική κατοικία 58%

Η Σαλαμίνα αν και δεν έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα, έχει πλούσια ιστορία, η οποία χρονολογείται από την νεολιθική περίοδο. Το νησί έχει κατοικηθεί σε διάφορα σημεία του, σε διάφορες ιστορικές περιόδους, με αποτέλεσμα να έχουν βρεθεί σήμερα αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα σε αρκετές περιοχές. Τα πιο σημαντικά είναι : το σπήλαιο του Ευρυπίδη, η ακρόπολη στα Κανάκια, το αρχαίο λιμάνι και ο τύμβος των Σαλαμινομάχων, που βρίσκονται στην περιοχή μελέτης μας και ένα κυκλικό ταφικό μνημείο στην περιοχή Κολώνες. Επίσης έχει δημιουργηθεί αρχαιολογικό μουσείο με τα αντικείμενα που έχουν βρεθεί στους παραπάνω χώρους και στεγάζεται στο πρώην Καποδιστριακό σχολείο στην πόλη της Σαλαμίνας.

Σε πολλούς η Σαλαμίνα είναι γνωστή λόγω της ναυμαχίας που έλαβε χώρα στα στενά της κατά τη διάρκεια των Περσικών πολέμων το 480π.Χ. ενώ σε άλλους είναι γνωστή λόγω του ναυστάθμου που εγκαταστάθηκε στο βόρειο τμήμα της το 1881.

Η σημερινή κατάσταση του νησιού είναι αποτέλεσμα της αυθαίρετης δόμησης στο μεγαλύτερο μέρος του, καθώς και της υποβάθμισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, κυρίως στο βόρειο κομμάτι του. Αυτό οφείλεται στην γεινιάσή του με τις βιομηχανικές περιοχές του θριάσιου πεδίου, του Ασπρόπυργου, της Ελευσίνας, των Μεγάρων και του Περάματος. Μάλιστα η ναυπηγοεπισκευαστική του ΟΛΠ επεκτείνεται και στις ακτές της Σαλαμίνας και συγκεκριμένα στον όρμο Αμπελακίων και την Κυνόσουρα. Η εγγύτητα της Σαλαμίνας στην Αττική και τις βιομηχανικές περιοχές της έχει επηρεάσει και τη μορφολογία του δομημένου περιβάλλοντος. Παρατηρείται ότι η εικόνα του νησιού κοντά στο λιμάνι και το κέντρο έχει χαρακτηριστικά πόλης ενώ όσο προχωράμε προς το νότιο τμήμα η δόμηση γίνεται πιο αραιή και ήπια ενώ το φυσικό περιβάλλον επικρατεί. Στο νότιο μέρος του νησιού υπάρχει μάλιστα το πευκόδασος των Κανακίων που είναι το μεγαλύτερο της Αττικής.

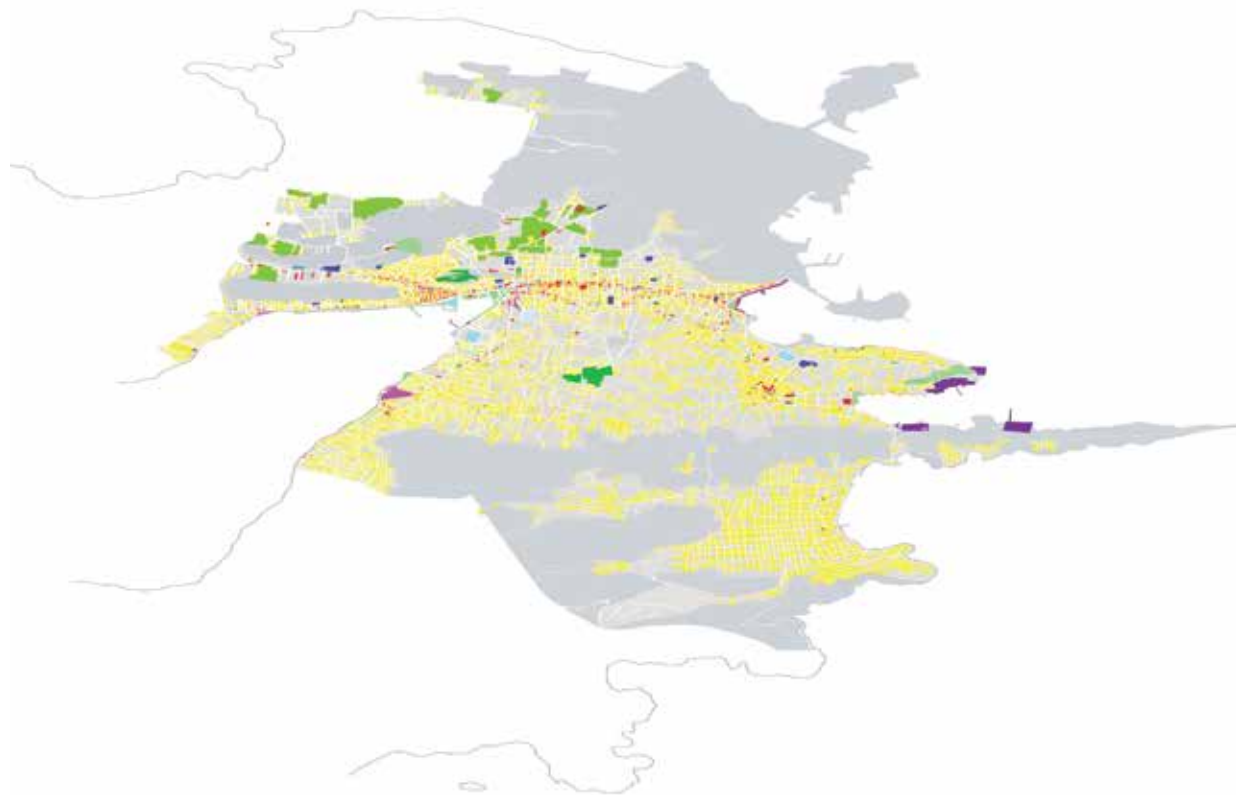
● Βυζαντινικές περιοχές

Συνεχής αστικός ιστός

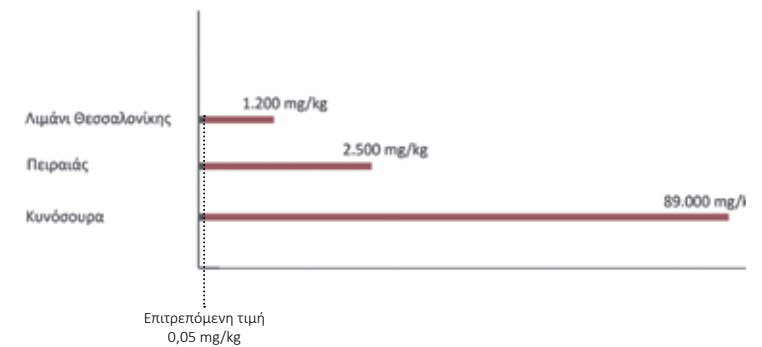
Αστικός μη συνεχής αστικός ιστός

Περιοχή μελέτης

- Αμιγής κατοικία
- Γενική κατοικία
- Εμπόριο - Υπηρεσίες
- Αθλητισμός
- Εκπαίδευση
- Πράσινο
- Χερσαίες εκτάσεις
- Βιομηχανία
- Βιοτεχνία
- Γεωργική γη
- Δασικές εκτάσεις
- Διοίκηση
- Εγκαταστάσεις - Υποδομές
- Δομήσιμοι ανοικτοί χώροι
- Περίθαλψη

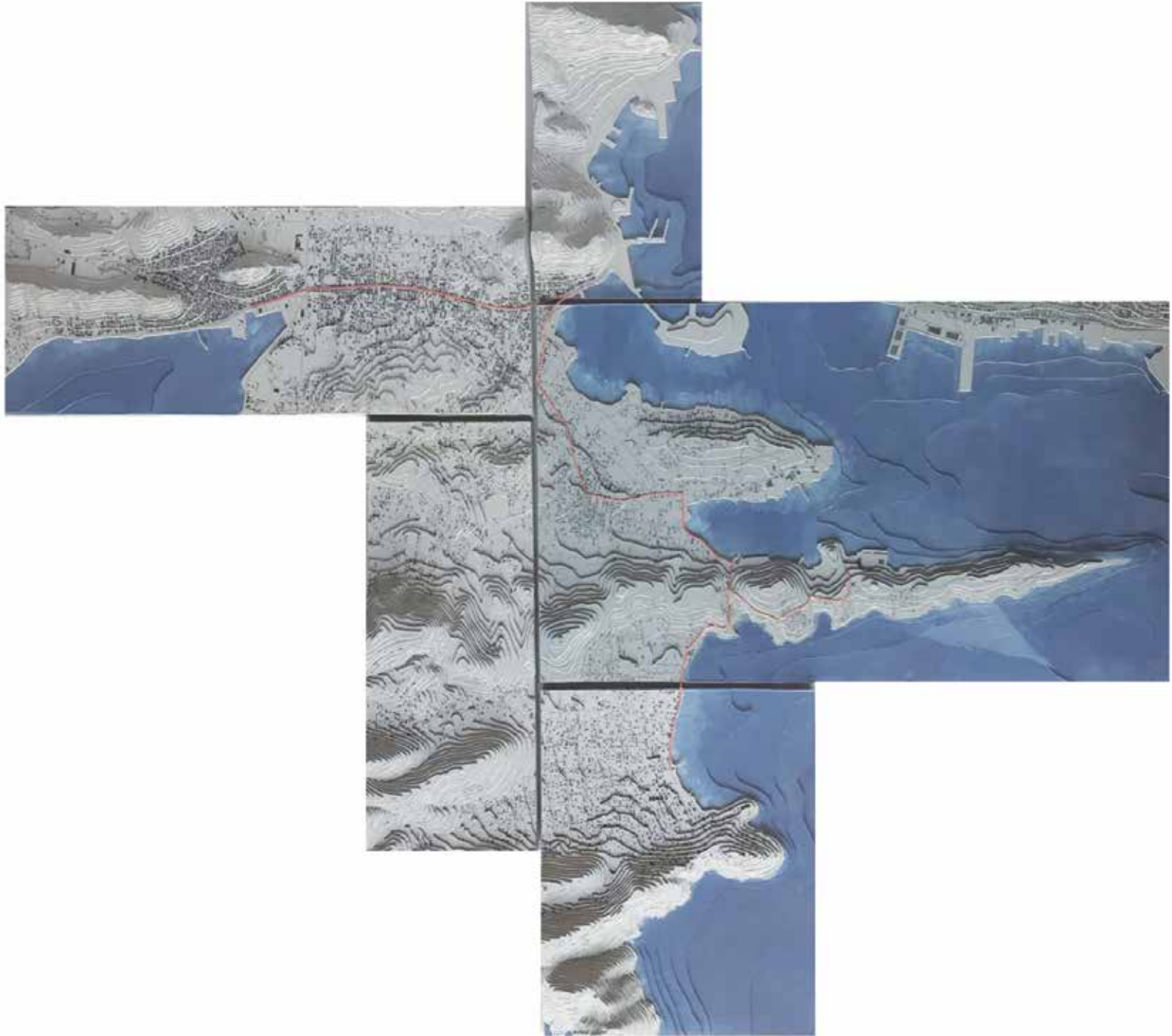
Σύμφωνα με έρευνα του 2000 που έγινε στα λιμάνια Πειραιά και Θεσσαλονίκης και στην Κυνόσουρα Σαλαμίνας, μετρήθηκε η ποσότητα των ενώσεων τριβουτυλοκασιτέρου, που θεωρούνται ως οι πλέον τοξικές ενώσεις που διοχετεύει ο άνθρωπος στο υδάτινο περιβάλλον. Οι μετρήσεις έδειξαν τις εξής τιμές:

Η Κυνόσουρα

Η Κυνόσουρα βρίσκεται μεταξύ των οικισμών Αμπελάκια και Σελήνια ενώ δεν είναι μακριά από την Κούλουρη (πόλη Σαλαμίνας) και τα Παλούκια όπου βρίσκεται το λιμάνι του νησιού. Η πρόσβαση στην χερσόνησο γίνεται σχετικά εύκολα με το αυτοκίνητο από το κεντρικό οδικό δίκτυο που συνδέει την Κούλουρη με το λιμάνι, τα Αμπελάκια και τα Σελήνια. Αλλά αρκετά δύσκολα με τα μέσα μαζικής μεταφοράς που δεν λειτουργούν επαρκώς γενικότερα στο νησί.

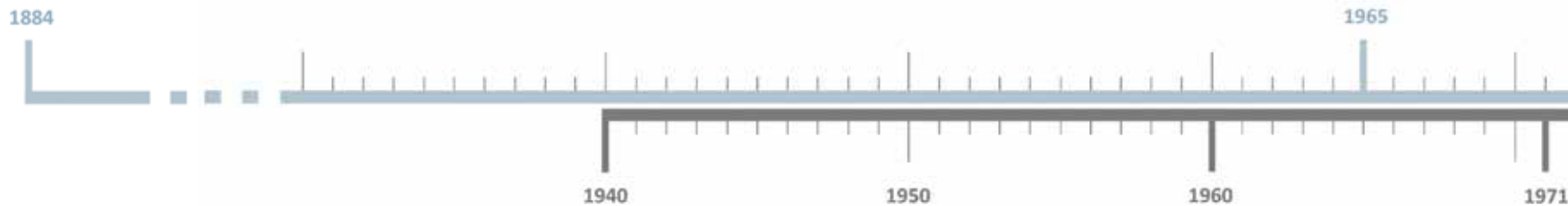
Στην περιοχή που μελετάμε συγκεντρώνονται κυρίως χρήσεις κατοικίας ενώ συναντάμε εμπόριο και υπηρεσίες κυρίως στα κέντρα των οικισμών που αναφέραμε. Επίσης στην περιοχή υπάρχουν αρκετά σχολεία και γενικά χρήσεις εκπαίδευσης που απευθύνονται στους μόνιμους κατοίκους. Παρά τον μεγάλο αριθμό μόνιμων κατοίκων, οι χώροι πρασίνου είναι ελάχιστοι και η εκτόνωση της πόλης περιορίζεται στα παραθαλάσσια μέτωπα της Κούλουρης και των Σεληνίων. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ύπαρξη των ναυπηγοεπισκευαστικών μονάδων που σημειώνονται με μοβ χρώμα στον χάρτη χρήσεων και έχουν εγκαταθεί στον όρμο αμπελακίων όπου βρισκόταν κάποτε το αρχαίο λιμάνι. Τα ναυπηγεία αυτά, ανήκουν στην ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη του ΟΛΠ και στην δικαιοδοσία του αλλά παραχωρούνται έναντι ανταλλάγματος σε ιδιωτικές εταιρίες. Δυστυχώς, η λειτουργία αυτών των ναυπηγοεπισκευαστικών μονάδων έχει δημιουργήσει ρύπανση στο φυσικό περιβάλλον της χερσονήσου αλλά και αλλοιώσεις στην μορφολογία του. Παρακάτω, παρατίθενται αναλυτικά τα γεγονότα που οδήγησαν στην σημερινή εικόνα της χερσονήσου.

Ενάλια αρχαιολογική έρευνα στο στενό της Σαλαμίνας, με επικεφαλής τον Χρήστο Τσουντα. Απέτυχε λόγω καιρικών συνθηκών και ελλειψης τεχνικών μέσων.

Η θέση Μαγούλα Σαλαμίνας χαρακτηρίζεται αρχαιολογικός χώρος ως Τύμβος των Σαλαμινομάχων.
ΦΕΚ 37/19-01-1965

Γίνονται οι πρώτες ανασκαφές στην τοποθεσία Μαγούλα της χερσονήσου Κυνόσουρας.

Ανέγερση πέτρινων κτηρίων στην άκρη της χερσονήσου Κυνόσουρας.

Καθορίζονται τα όρια του ΟΛΠ στα οποία συμπεριλαμβάνεται ο όρμος Αμπελακίων και αποτελείται από χερσαία και θαλάσσια ζώνη.
ΦΕΚ 252/A/29.10.50

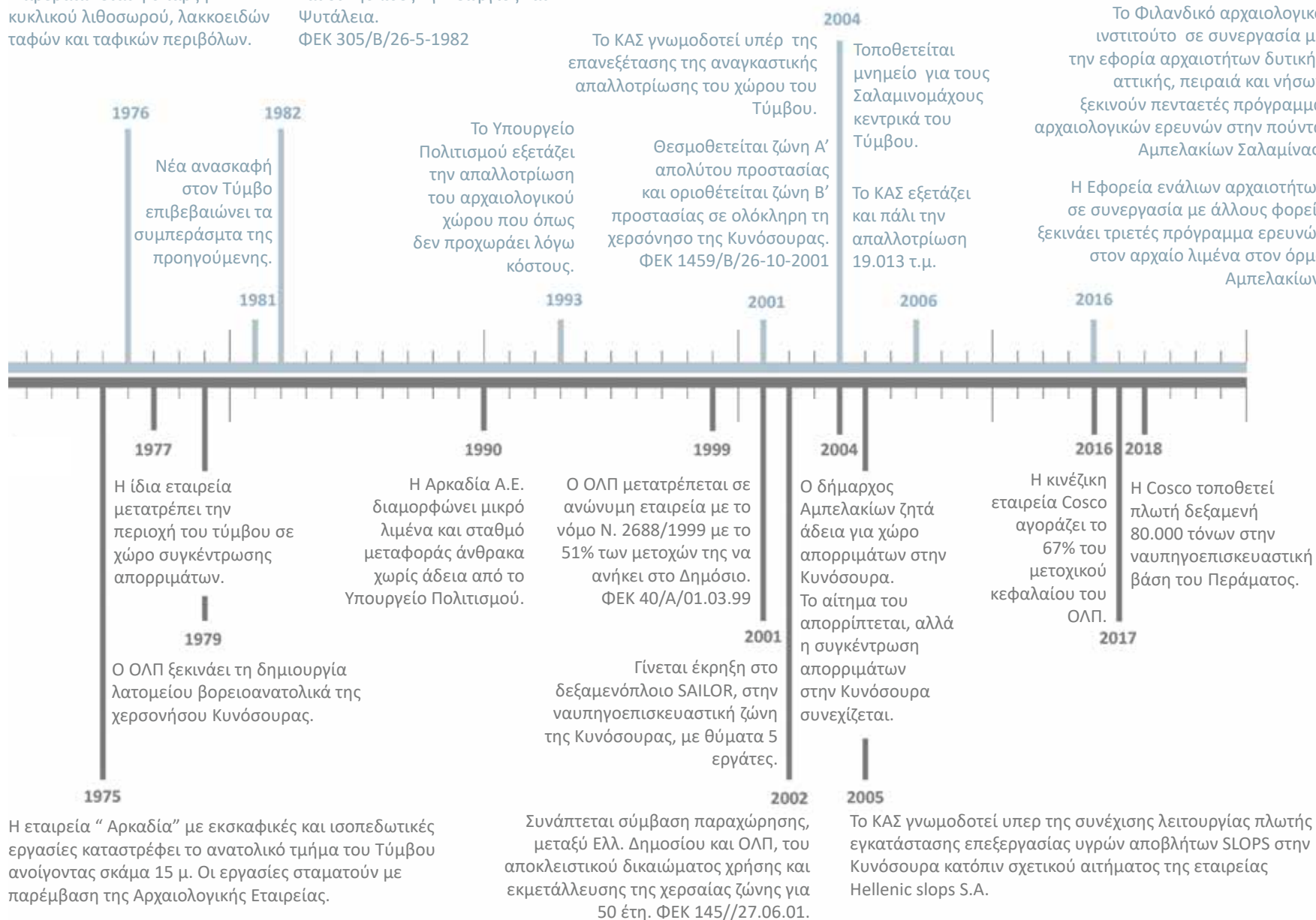
Επέκταση των ορίων του ΟΛΠ από την περιοχή Μαγούλα έως το άκρο της χερσονήσου Κυνόσουρας και χαρακτηρισμός της περιοχής ως χερσαίας ζώνης του ΟΛΠ.
ΦΕΚ 117/A/2.8.60

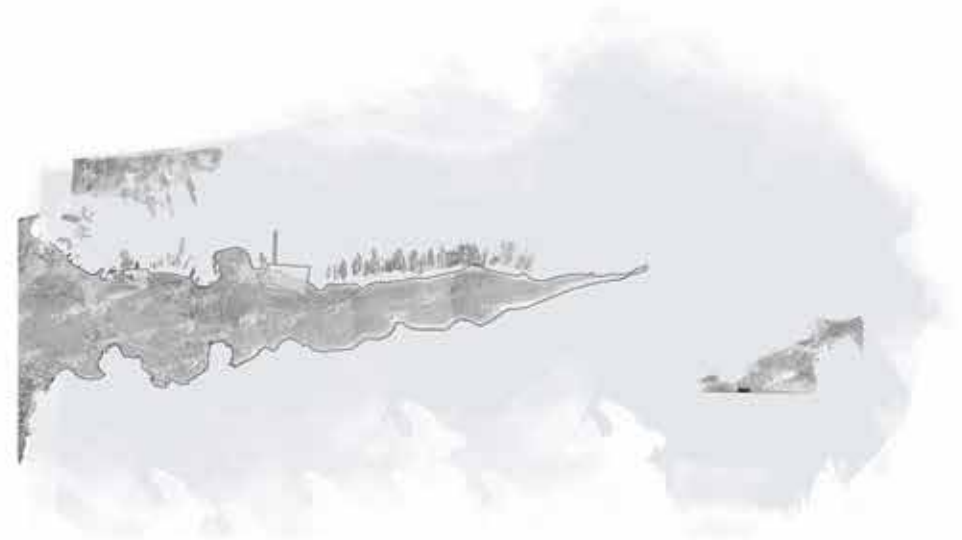
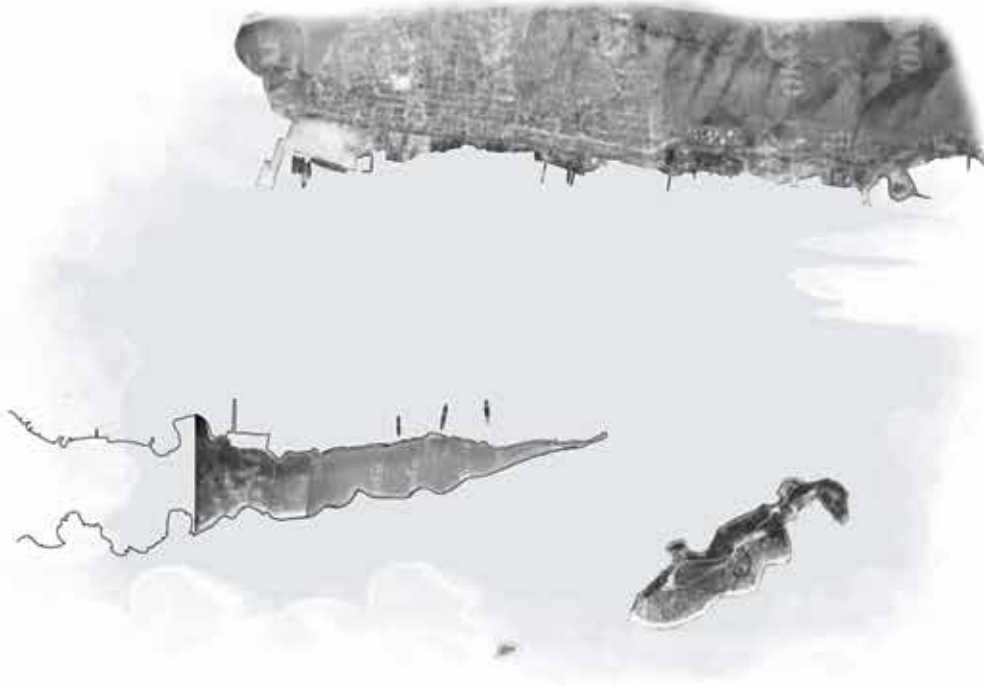
Το βόρεια τμήμα της χερσονήσου Κυνόσουρας περιέρχεται από τον ΟΛΠ στην ιδιοκτησία της ναυπηγικής εταιρείας "Αρκαδία Α.Ε." των αδερφών Διαμαντή.

Νέες ανασκαφικές έρευνες στην Μαγούλα αποδεικνύουν ότι πρόκειται για τεχνητό τύμβο. Επιβεβαιώνεται η ύπαρξη κυκλικού λιθωσώρου, λακκοειδών ταφών και ταφικών περιβόλων.

Χαρακτηρίζεται ως αρχαιολογικός χώρος και ιστορικός τόπος ο όρμος των Αμπελακίων και των Σεληνίων και οι νησιδεις Αγ. Γεώργιος και Ψυτάλεια.
ΦΕΚ 305/Β/26-5-1982

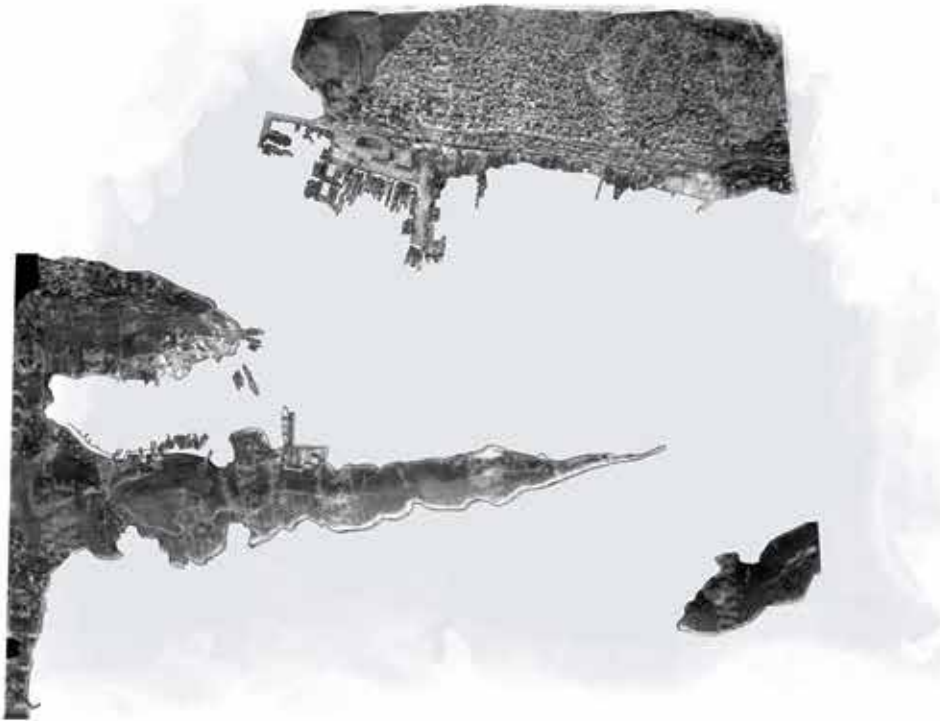
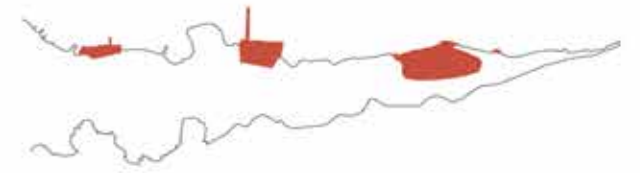
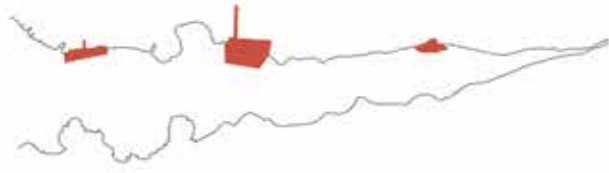
Εγκρίνεται μελέτη για την διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου που ωστόσο δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί λόγω του ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Ωστόσο η νομαρχία Πειραιά περιφράσει τον Τύμβο.

1965

1971

1979

1982

Ο Τύμβος, το αρχαίο λιμάνι και τα ναυπηγεία.

Η είσοδος στον Τύμβο.

Ο Τύμβος.

Ένας από τους μεμονωμένους τάφους του Τύμβου και δίπλα το ναυπηγεία της εταιρείας "Αρκαδία".

Η είσοδος στο ναυπηγείο της εταιρείας "Αρκαδία".

Το ναυπηγείο όπως φαίνεται από το ύψος του δρόμου.

Ένα από τα πολλά μισοβυθισμένα κουφάρια πλοίων που βρίσκονται στην χερσόνησο.

Η θέα του Περάματος στο ύψος του λατομείου.

Μια πλατφόρμα επισκευής σε κοντινή απόσταση από την χερσόνησο, εκεί που βρίσκονται τα πέτρινα κτήρια.

Το ναυπηγείο της εταιρείας "Αρκαδία".

Το αρχαίο λιμάνι της Σαλαμίνας σε εγκατάλειψη. Στο βάθος τα ναυπηγεία Σπανόπουλου στα Αμπελάκια.

Το λατομείο.

Η άκρη της χερσονήσου.

Τα λεία βράχια στο νότιο μέρος της χερσονήσου που βλέπει στην Ψυτάλλεια.

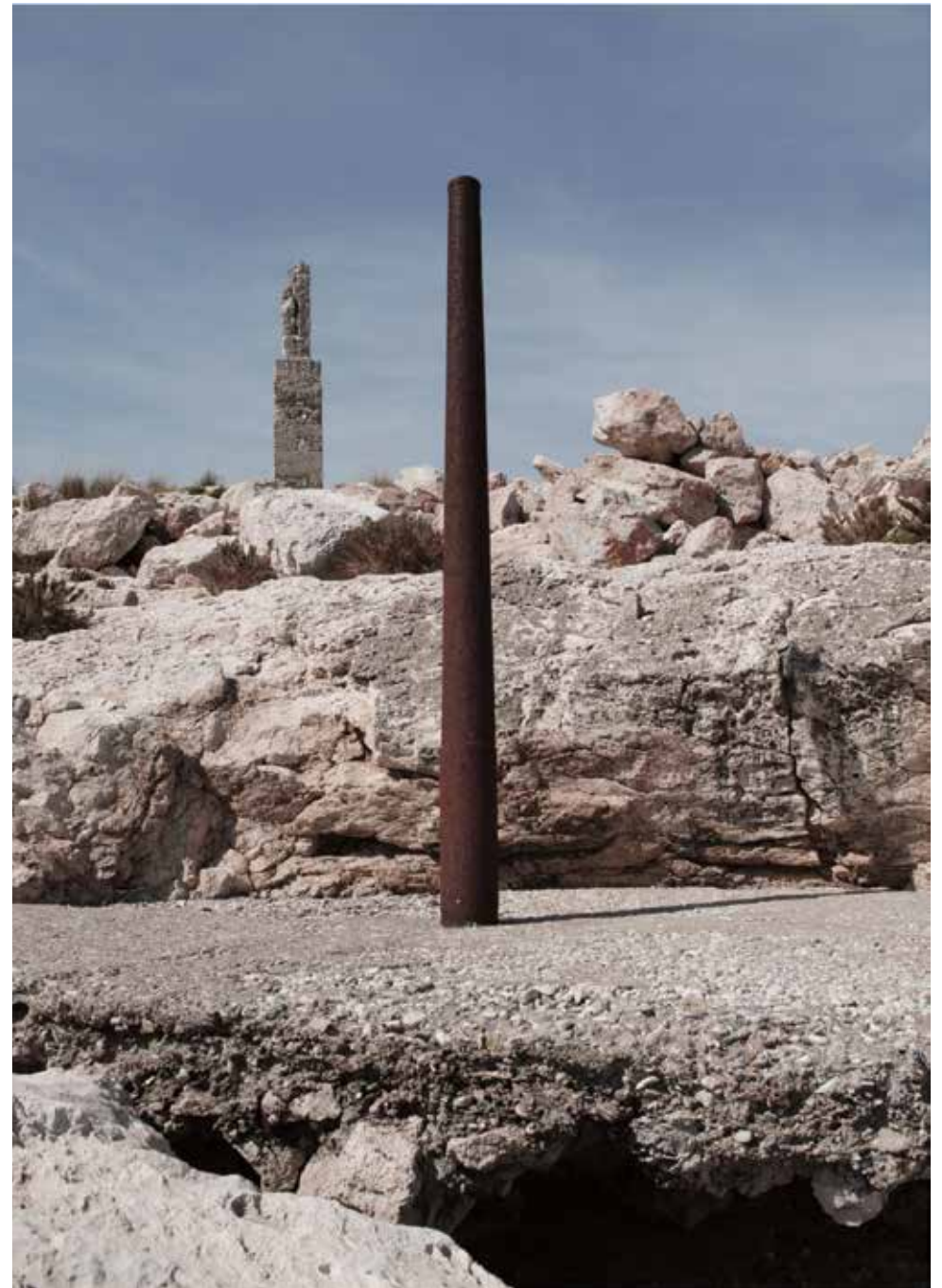
Φυγή προς την πόλη του Περάματος, ανάμεσα στους μπετονένιους τοίχους που έχει τοποθετήσει ο ΟΛΠ.

Τα κτήρια που έχουν μείνει από την κατοχή στο βραχύδες τμήμα της χερσονήσου.

Τα μικρότερα από τα πέτρινα κτήρια βρίσκονται σε ιδανικές θέσεις για παρατήρηση.

Τα κανόνια που έχουν τοποθετηθεί στα βράχια.

Δεξιά οι τοίχοι από μπετό που “περιφράσσουν” τα κτήρια και αριστερά η προβλήτα.

Το βραχώδες τμήμα της χερσονήσου και στο βάθος τα κανόνια.

Όπως είδαμε παραπάνω, τα σχέδια για την εκμετάλλευση της περιοχής μελέτης μας έχουν δύο αντίθετες κατευθύνσεις. Από τη μία πλευρά ο Δήμος, οι κάτοικοι και το Υπουργείο πολιτισμού αγωνίζονται για την ανάδειξη της περιοχής στηρίζοντας τα επιχειρήματά τους στην ιστορική μνήμη της ναυμαχίας και τα αρχαιολογικά ευρήματα. Από την άλλη, ο φυσικός απάνεμος όρμος Αμπελακίων, η εγγύτητα στο λιμάνι του Πειραιά και του Περάματος αλλά και η μεγάλη αδόμητη έκταση της χερσονήσου αποτελούν ισχυρά κίνητρα που έλκουν την COSCO ώστε να θέλει να επενδύσει στην περιοχή και να δημιουργήσει εκεί μια σύγχρονη, διευρημένη ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη. Μετά από έντονο προβληματισμό, έφτασα στο συμπέρασμα πως δεν είναι εφικτό να απομακρυνθούν οι ναυπηγοεπισκευαστικές πού βρίσκονται ήδη εγκατεστημένες στην περιοχή εδώ και πολλά χρόνια. Ωστόσο η περαιτέρω εκμετάλλευση της περιοχής προς αυτή την κατεύθυνση θα κατέστρεφε ολοσχερώς το περιβάλλον και τη μορφολογία της χερσονήσου και του όρμου Αμπελακίων. Έτσι η λύση βρίσκεται στην συνύπαρξη του πολιτισμού και της ναυπηγοεπισκευής.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η ιστορική μνήμη της ναυμαχίας της Σαλαμίνας έχει αποτελέσει τη βάση των διεκδικήσεων των κατοίκων και των δήμων Σαλαμίνας και Πειραιά. Ωστόσο κάποιες φορές την μνήμη αυτή έχουν εκμεταλλευτεί με εθνικιστικό και ανιστόρητο τρόπο, πολιτικοί και δημοτικοί άρχοντες. Χαρακτηριστική είναι η διοργάνωση της γιορτής των Σαλαμινίων που γίνεται κάθε χρόνο ως επέτειος της ναυμαχίας.

Προκειμένου λοιπόν να διασωθεί ο τόπος και να δωθεί στους κατοίκους και τους επισκέπτες αλλά και να ελαττωθούν οι λανθασμένες προσεγγίσεις ανάδειξης, προτείνω με πρόσχημα την ιστορική μνήμη της ναυμαχίας, να δημιουργηθεί μια περιπατιτική διαδρομή κατά μήκος της χερσονήσου. Η διαδρομή αυτή θα δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να περιηγηθεί στα πιο ενδιαφέροντα σημεία της χερσονήσου ενώ ταυτόχρονα θα ευαισθητοποιείται για τους κινδύνους υποβάθμισης και καταπάτησης του τόπου. Με τον τρόπο αυτό, θα δημιουργηθεί ένα πλαίσιο ελέγχου της ναυπηγοεπισκευαστικής ζώνης και των ρυπογόνων μονάδων της.

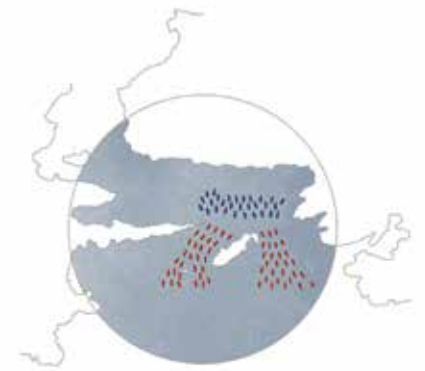

Β ΦΑΣΗ

Γ ΦΑΣΗ

Δ ΦΑΣΗ

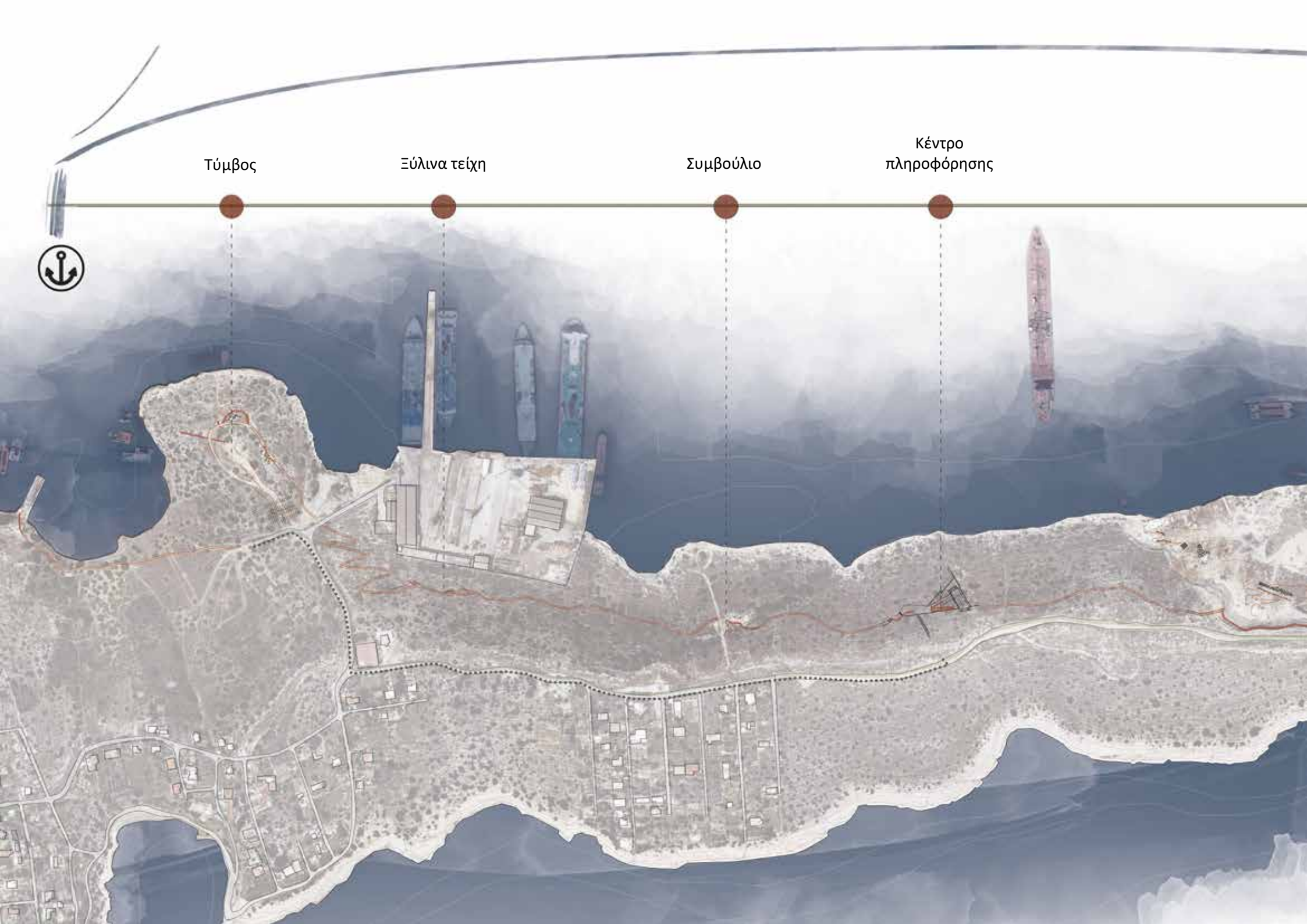

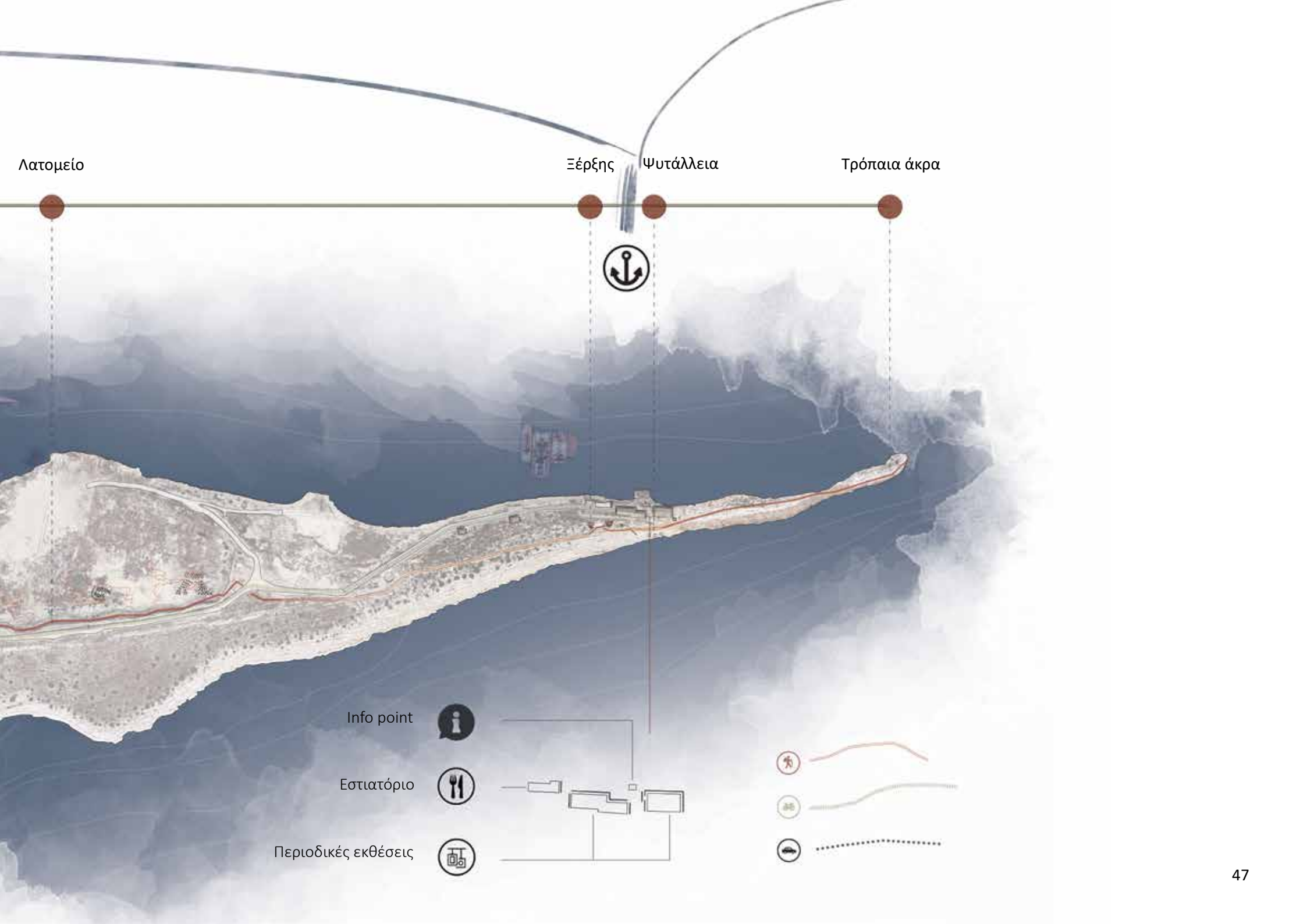
Τύμβος

Ξύλινα τείχη

Συμβούλιο

Κέντρο
πληροφόρησης

Λατομείο

Ξέρξης

Ψυτάλλεια

Τρόπαια άκρα

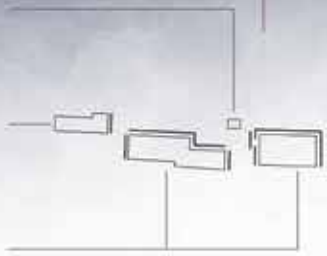
Info point

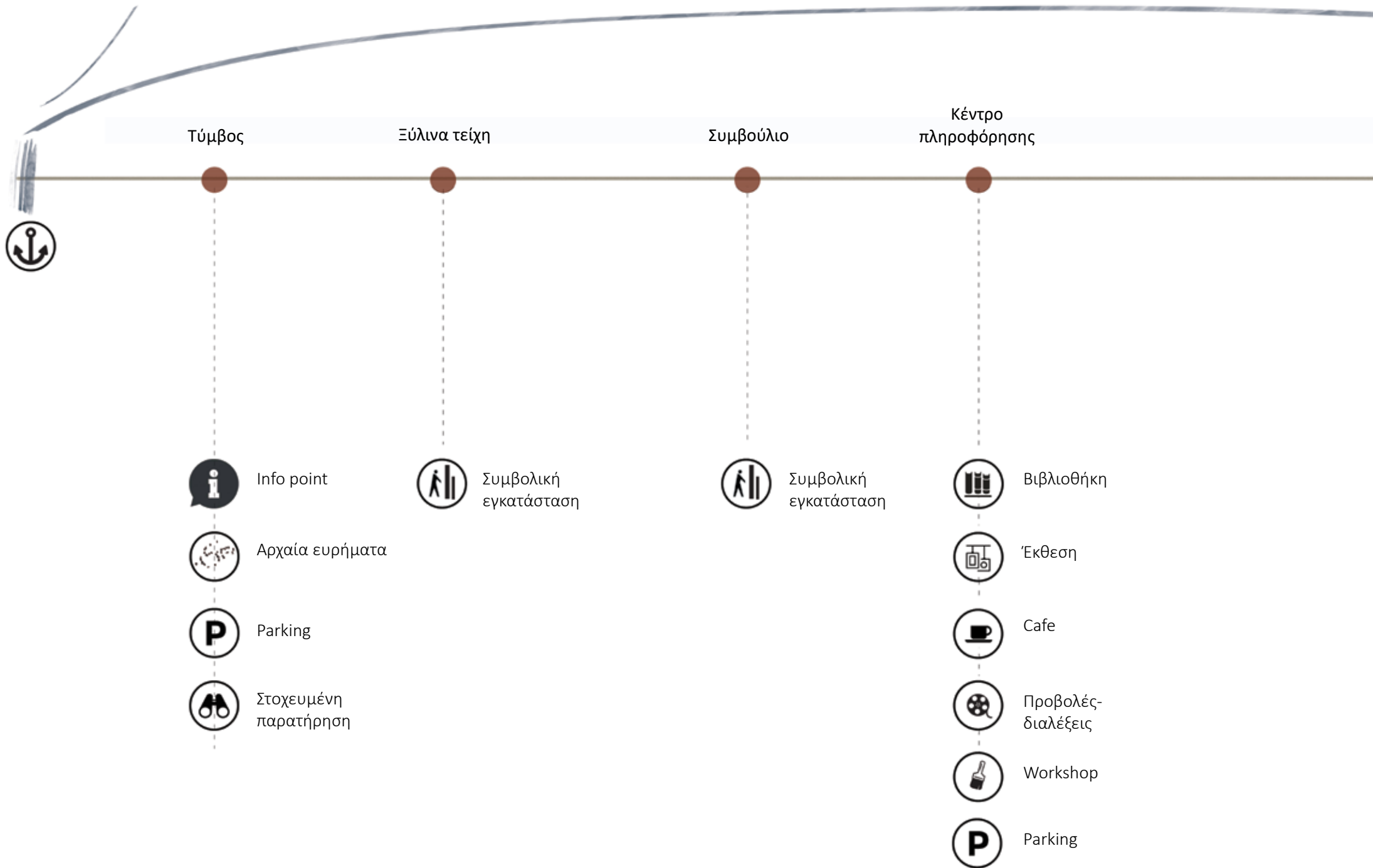

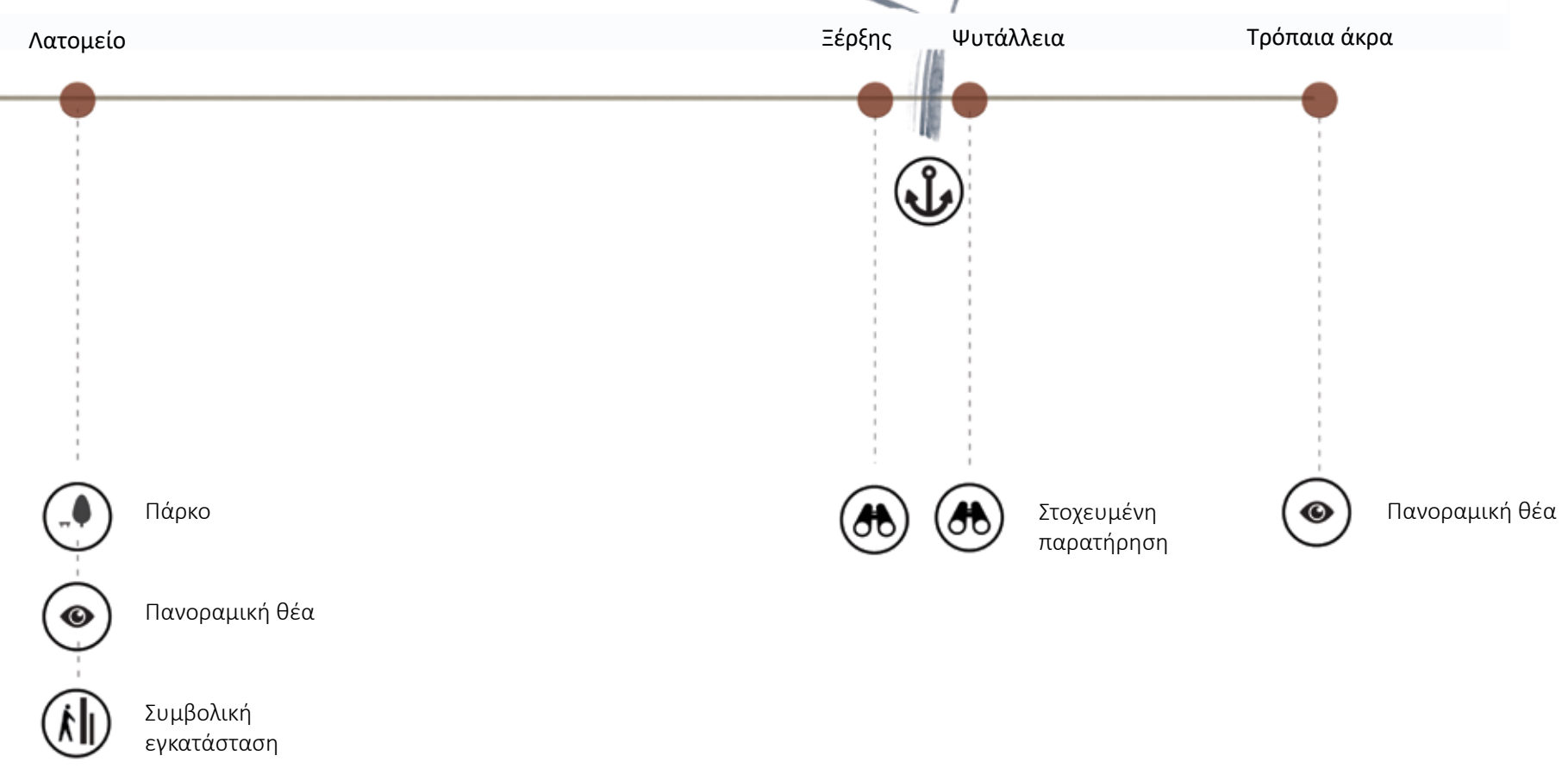
Εστιατόριο

Περιοδικές εκθέσεις

MASTERPLAN

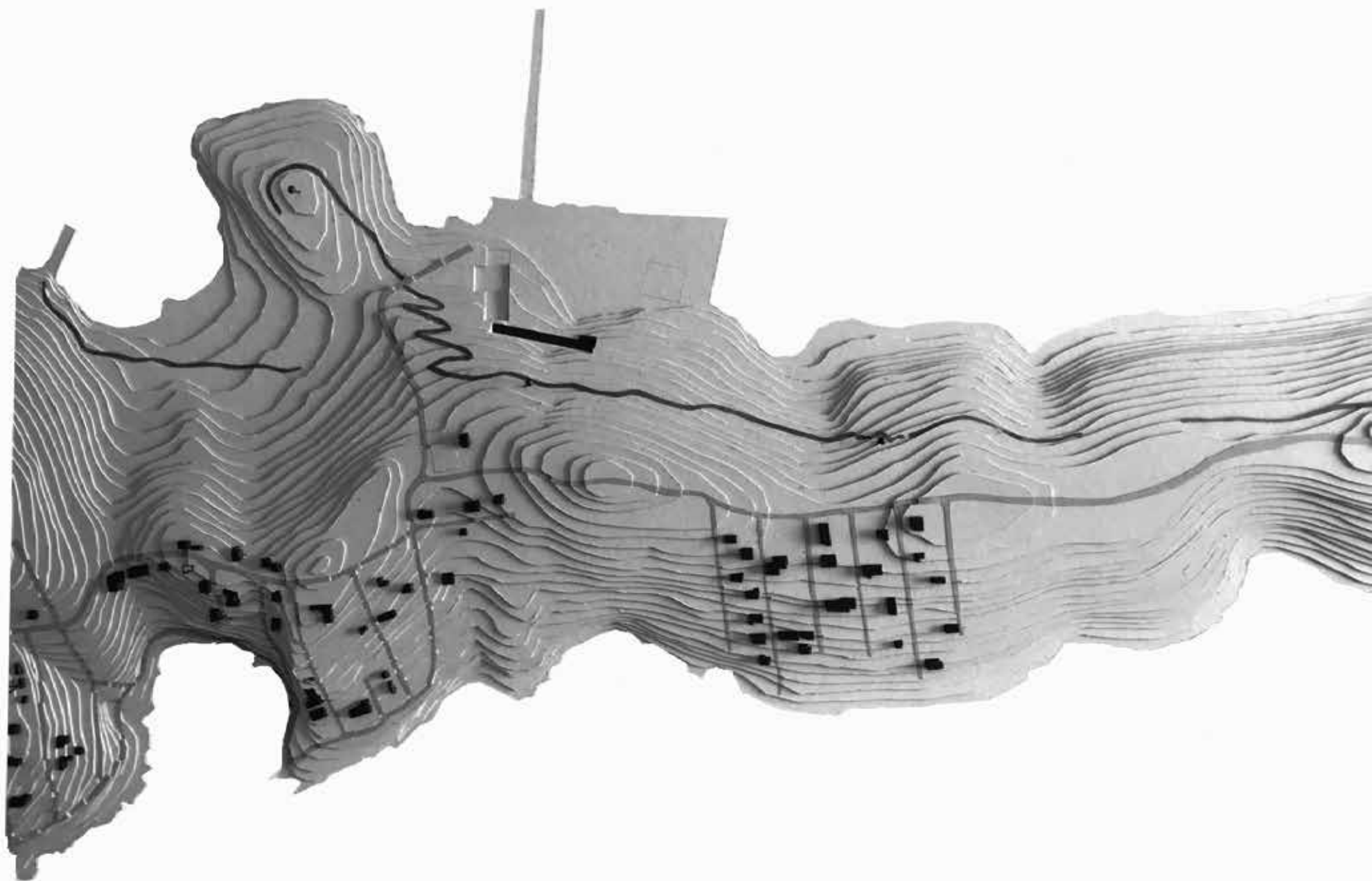
Η διαδρομή που προτείνεται έχει μήκος δυόμιση χιλιομέτρων και διαθέτει οκτώ στάσεις ξεκούρασης που αντιστοιχίζονται συμβολικά με οκτώ σημεία της ιστορίας- μύθου της ναυμαχίας. Με αυτό τον τρόπο προσπαθώ να δημιουργήσω ένα χώρο εξερεύνησης στον οποίο ο χρήστης να ανακαλύπτει βιωματικά διάφορα συμβολικά στοιχεία, συνθέτοντας στο μυαλό του μια ιστορία.

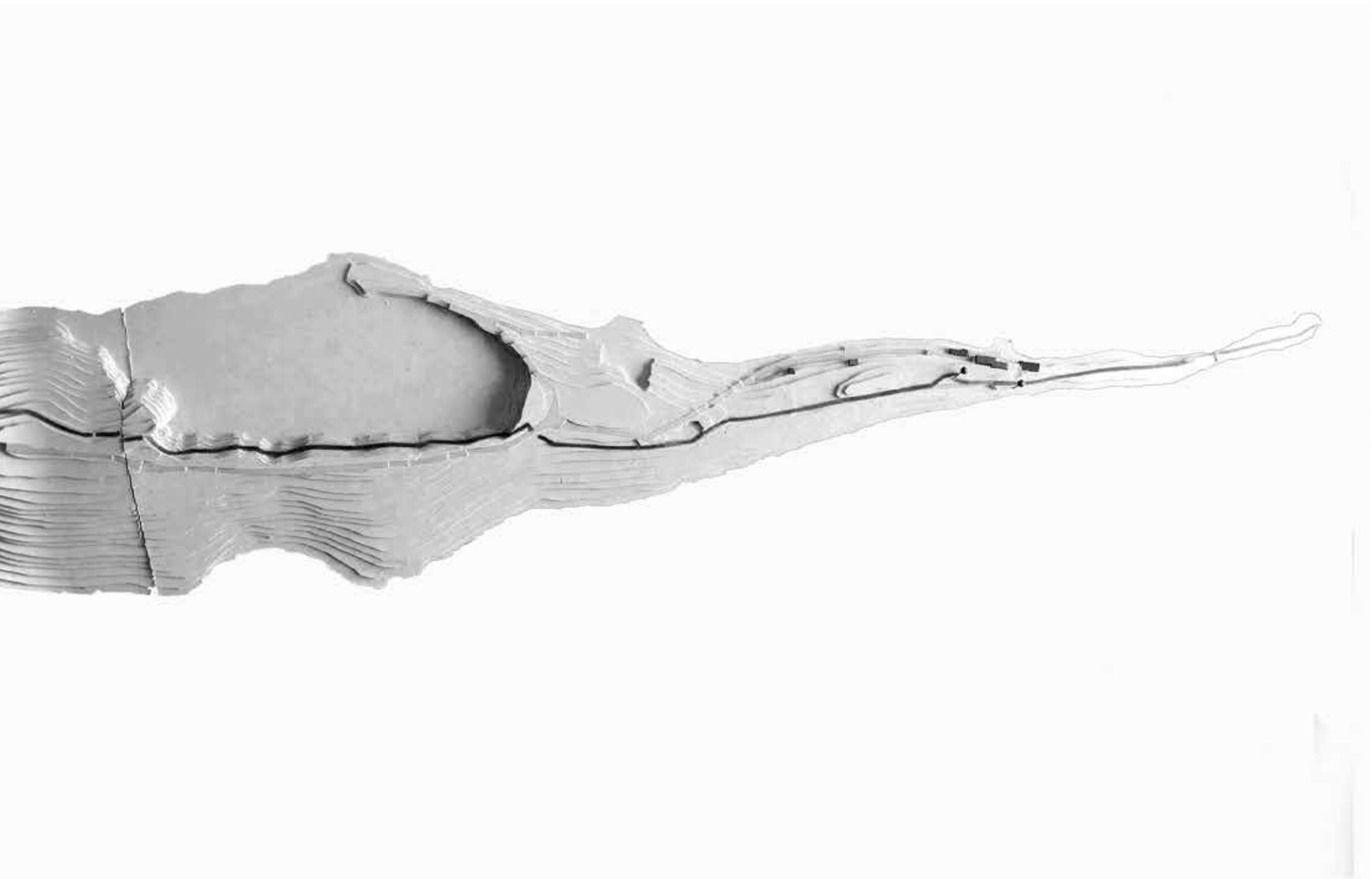
Στη μέση περίπου αυτής της πορείας βρίσκεται ένα κέντρο πληροφόρησης που περιλαμβάνει εκθεσιακό χώρο, χώρο σεμιναρίων - διαλέξεων, καφέ και μία μικρή βιβλιοθήκη. Το κέντρο αυτό απευθύνεται τόσο στους επισκέπτες της διαδρομής όσο και στους μόνιμους κατοίκους της περιοχής που πιθανόν να χρησιμοποιούν τον χώρο επανειλημμένα. Η έκθεση που θα στεγάζεται στο κέντρο πληροφόρησης έχει στόχο να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει το κοινό σχετικά με την κατάσταση της χερσονήσου. Επίσης συνδέει το παρελθόν με το παρόν δημιουργώντας ένα διάλογο μεταξύ ιστορικής μνήμης και πραγματικότητας. Οι υπόλοιπες στάσεις της διαδρομής χρησιμοποιούν τους συμβολισμούς που αναφέραμε προκειμένου να διαμορφώσουν ένα χώρο περιήγησης, παιχνιδιού και βιωματικής μάθησης. Κάθε μία από τις στάσεις έχει διαφορετικές ποιότητες και προσφέρει στον επισκέπτη διαφορετικές χρήσεις.

Το μονοπάτι, που δημιουργείται και ορίζει την διαδρομή μέσα από τις στάσεις, αφορά την πεζή κίνηση ωστόσο αν κάποιος το επιθυμεί μπορεί να χρησιμοποιήσει ποδήλατο ακολουθώντας τον δρόμο που προϋπήρχε μέχρι το τέλος της χερσονήσου, ή αυτοκίνητο μέχρι το κέντρο πληροφόρησης όπου βρίσκεται το τελευταίο πάρκινγκ για το κοινό. Ωστόσο, η προτεινόμενη διαδρομή ξεκινά από τον τύμβο όπου προτείνεται να αφήνει κανείς το αυτοκίνητο και να συνεχίζει περπατώντας. Από εκεί το μονοπάτι προχωράει ανάμεσα στον δρόμο και τα ναυπηγεία και βρίσκει την επόμενη στάση που είναι τα ξύλινα τείχη. Στην συνέχεια περνώντας απ' τη στάση που συμβολίζει το συμβούλιο των Ελλήνων προχωρά προς το κέντρο ενημέρωσης που βρίσκεται σχεδόν στο μέσο της συνολικής απόστασης. Στο κέντρο ενημέρωσης ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα είτε να επισκεπτει μόνο το καφέ είτε να περιηγηθεί και στους υπόλοιπους χώρους. Από εκεί συνεχίζει προς το λατομείο για να παρατηρήσει τις κινήσεις των στόλων κατά τη διάρκεια της ναυμαχίας. Το μονοπάτι ακολουθεί εσωτερικά το χείλος της εκσκαφής ενώ στο έδαφος βρίσκεται ένα μεγάλο πάρκο που λειτουργεί και σαν χώρος πρασίνου για τους κατοίκους. Μετά το λατομείο, σειρά έχει η παρατήρηση από την στάση “Ξέρξης” κι έπειτα η στάση στα βράχια που βλέπουν την “Ψυτάλλεια” όπου έληξε η ναυμαχία. Η διαδρομή ολοκληρώνεται στη γοητευτική άκρη της Κυνόσουρας, στη στάση “Τρόπαια άκρα”. Σε αυτό το τελευταίο κομμάτι της χερσονήσου βρίσκονται από την κατοχή κάποια πέτρινα κτήρια. Τα κτήρια αυτά προτείνεται να στεγάσουν εστιατόριο και χώρους περιοδικών εκθέσεων που θα οργανώνονται από το δήμο.

Προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στον χώρο και από επισκέπτες εκτός Σαλαμίνας προτείνεται να προστεθούν σε κάποια δρομολόγια της γραμμής Πειραιάς-Σελήνια- Παλούκια, δύο στάσεις στην Κυνόσουρα. Έτσι δεν θα χρειάζεται να επαναλάβει κανείς την διαδρομή προκειμένου να επιστρέψει αλλά θα επιστρέφει είτε κατευθείαν στο λιμάνι του Πειραιά ή στα Παλούκια, είτε στο πάρκινγκ στην έναρξη της διαδρομής. Για τις στάσεις που προτείνονται να γίνουν στην Κυνόσουρα θα χρησιμοποιηθούν δύο προβλήτες που υπάρχουν ήδη κοντά στον Τύμβο και στα Τρόπαια άκρα.

1. Τυμβος
Info point
Θεση αρχ. αρχ. ληρ.

3. "Ευλινα
τετα"

4. μουσειο

6. Κινησεω
βιοληω

9. Γρονια
αληρ

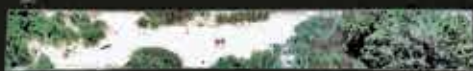
2. Έναρτη
περιλητω

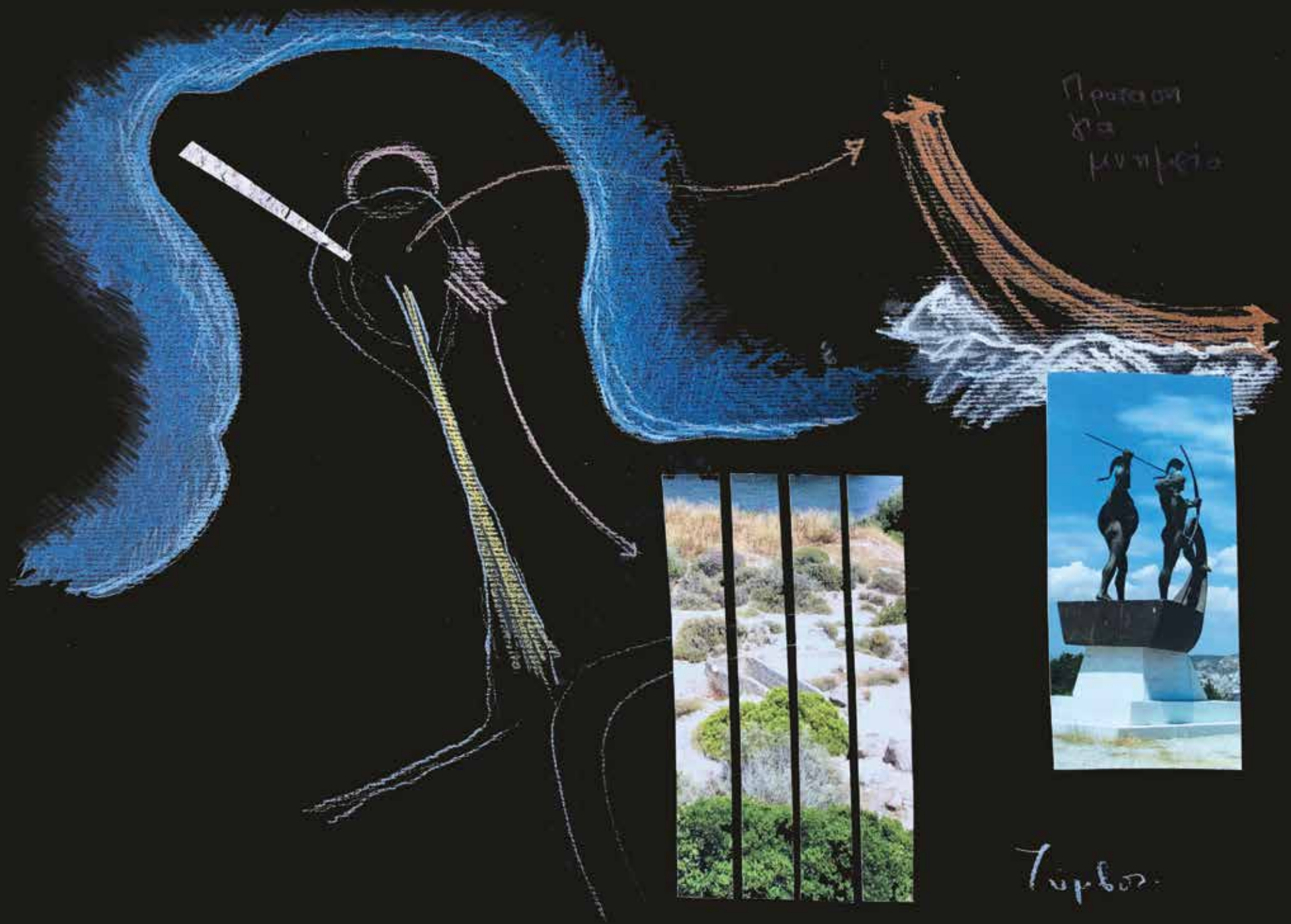
5. Συβαλιο
Ελληνω

7. Ήερτω.

8. Ψαλλια

Esafos.

Πρωτόσημο
για
μνημείο

Τυμβος

Υαλικά → Συμβολισμοί

corten.

Ναυπηγεία

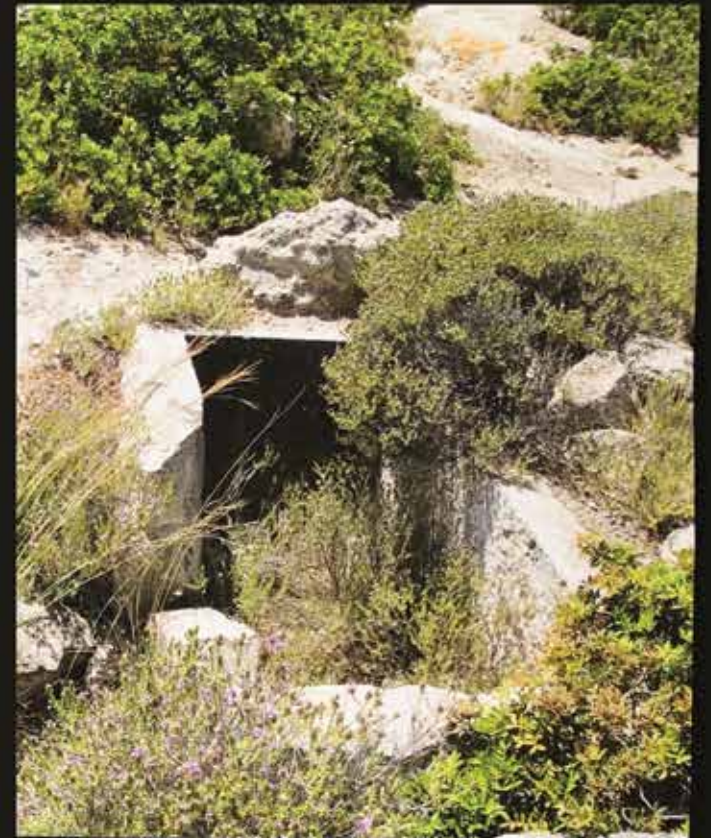
Σκυρόδεμα

Πόλη

Ξύλο

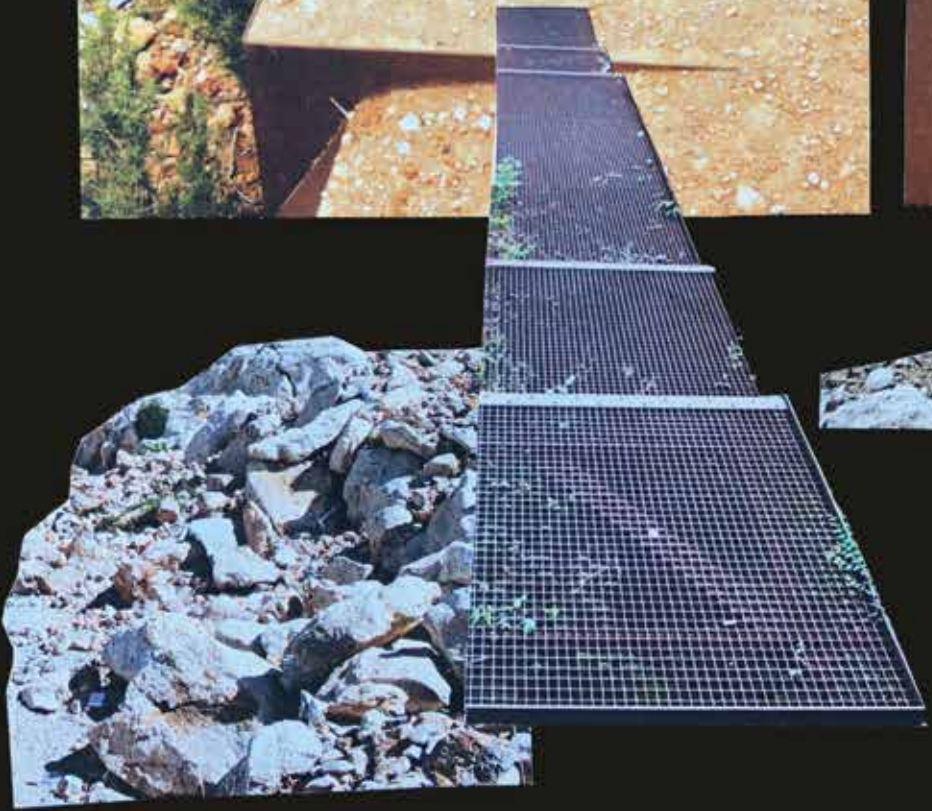
Ναυπηγεία

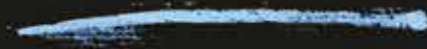
κατεστραμμένος σαρφός
→ περιφραγμένο με
Corten;

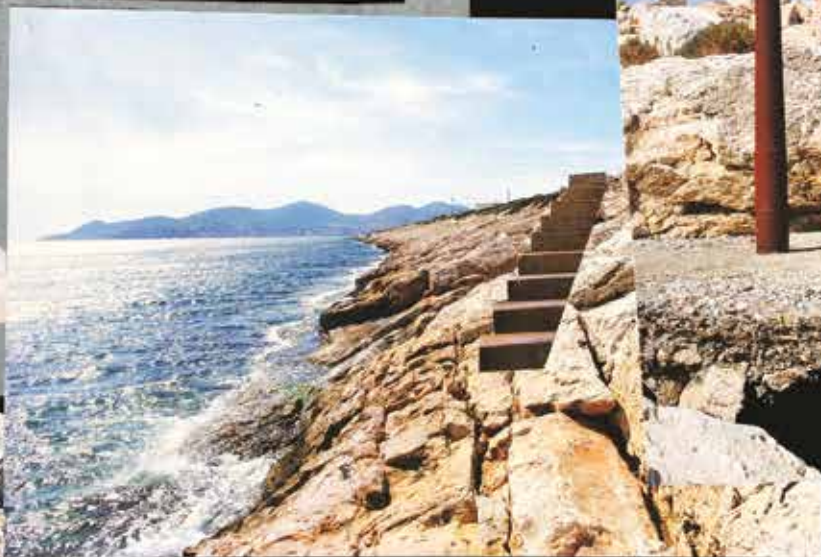

Περιοχές
με χώμα

Περιοχές με
βράχια ή
διαφορά επιπέδου

_στάσεις

Τύμβος

Ο Τύμβος αποτελεί την πρώτη στάση της διαδρομής. Είτε οι επισκέπτες έρχονται με το αυτοκίνητο και παρκάρουν στο πάρκινγκ, είτε με το караβάκι από τον Πειραιά ή το λιμάνι της Σαλαμίνας, ξεκινούν από αυτό το σημείο την διαδρομή τους. Εδώ οι επισκέπτες συναντούν το πρώτο info-point όπου μπορούν να λάβουν πληροφορίες για τις στάσεις, για το πώς προτείνεται να κινηθούν αλλά και για το πως μπορούν να επιστρέψουν. Ο Τύμβος αποτελεί ήδη σημείο ενδιαφέροντος, ενώ πέρα από τον τεχνητό λιθασωρό που τον υποστηρίζει διαθέτει μία ομαδική ταφή στο βόρειο τμήμα του και κάποιους μεμονωμένους τάφους στα δυτικά του. Το μονοπάτι που δημιουργείται ακολουθεί τις χαράξεις που υπήρχαν ήδη στο έδαφος και κατευθύνει τον επισκέπτη σε όλα αυτά τα σημεία ενδιαφέροντος περνώντας δίπλα ή ανάμεσα τους. Στο σημείο αυτό υπάρχει και μια προεξοχή του μονοπατιού που κατευθύνει το βλέμμα στο αρχαίο λιμάνι της Σαλαμίνας εκεί όπου είχε αγκυροβολήσει ο Ελληνικός στόλος και από όπου θα ξεκινήσει η συμβολική αυτή περιπλάνηση. Το μονοπάτι ακολουθώντας τα ίχνη του εδάφους προχωρά προς την επόμενη στάση που είναι τα “ξύλινα τείχη”. Από αυτό το σημείο ξεκινάει η ανοδική πορεία και σταματάει να υπάρχει οπτική επαφή με το δρόμο και τον μικρό οικισμό της Κυνόσουρας, το μόνο που βλέπουμε είναι η θάλασσα, τα ναυπηγεία και τα μισοβυθισμένα κουφάρια πλοίων.

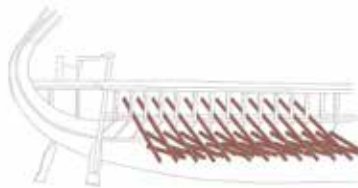
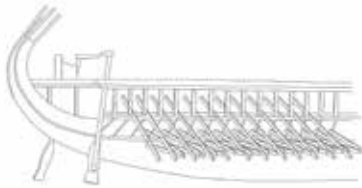

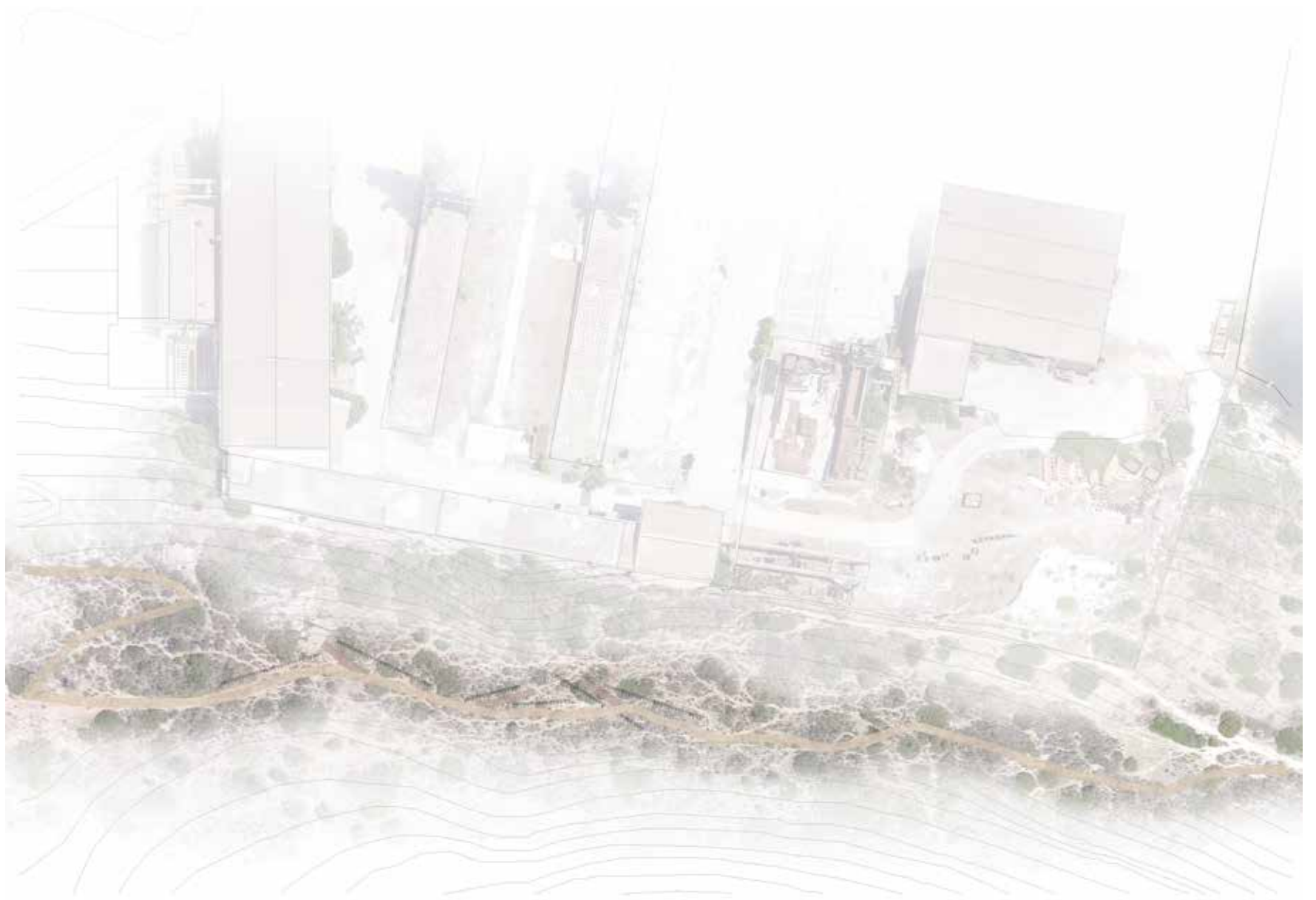

Τα ξύλινα τείχη

Αυτή η στάση συμβολίζει το τέχνασμα του Θεμιστοκλή για να πείσει τους Αθηναίους να εγκαταλείψουν την Αθήνα και να πολεμήσουν τους Πέρσες από την θάλασσα. Ο χρησμός που έλαβαν οι Αθηναίοι από το μαντείο των Δελφών ανέφερε πως θα σωθούν από τα ξύλινα τείχη, έτσι ο Θεμιστοκλής υποστήριξε πως τα ξύλινα τείχη ήταν οι τριήρεις.

Αυτή η στάση βρίσκεται ακριβώς πίσω από το ναυπηγείο. Στο σημείο αυτό διαμορφώνονται αλλεπάλληλα τείχη από ξύλινα στοιχεία που παραπέμπουν σε κουπιά και μεταξύ τους δημιουργούνται χώροι σκιάς από πανιά. Κάθε τείχος σχηματίζεται από τρεις σειρές “κουπιών” όσες και στην τριήρη, ενώ ανάμεσα στα κουπιά ξεπροβάλλουν σαν φόντο οι γερανοί του ναυπηγείου.

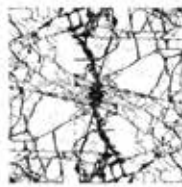

Το συμβούλιο των Ελλήνων

Αυτή η στάση τοποθετείται σε ένα άνοιγμα που δημιουργεί η φυσική φύτευση. Στο σημείο αυτό υπήρχε μια απότομη διαφορά ύψους που διαμόρφωνε στο έδαφος μια πλάτη προς τη μεριά του δρόμου με ένα μικρό πεύκο στο χείλος της, που βρισκόταν με τις μισές του ρίζες στον αέρα. Η στάση που τοποθετείται εδώ αντιστοιχεί στο συμβούλιο που έκαναν οι αρχηγοί των ελληνικών πόλεων για να αποφασίσουν που θα δώσουν την ναυμαχία. Κατά τη διάρκεια του συμβουλίου υπήρξε έντονη διαφωνία και λογομαχία κυρίως ανάμεσα στον Θεμιστοκλή και τον Ευριβιάδη. Ο Θεμιστοκλής υποστήριζε πως έπρεπε να παραμείνουν στην Σαλαμίνα και να εκμεταλλευτούν τα στενά της, ενώ οι υπόλοιποι υποστήριζαν πως η ναυμαχία έπρεπε να γίνει στον Ισθμό της Κορίνθου. Μετά το συμβούλιο έγινε ένας σεισμός και οι Έλληνες επικαλέστηκαν τους θεούς.

Σε αυτή τη στάση έχει δημιουργηθεί ένα υπαίθριο καθιστικό σε κυκλική διάταξη παραπέμποντας στην έννοια της συνάθροισης. Το έδαφος είναι καλυμμένο με θραύσματα δίνοντας την αίσθηση ενός ρηγματώδους δαπέδου, ενώ τα καθίσματα σχηματίζονται ως ρήγματα που εκβάλλουν από το έδαφος. Η αίσθηση του ρήγματος αντιστοιχεί στην διαφωνία που υπήρξε στο συμβούλιο ενώ τα καθίσματα είναι όσα και οι ελληνικές πόλεις που πήραν μέρος στην ναυμαχία. Ο σχηματισμός αυτός στρέφεται προς το πεύκο που αποτελεί το κομμάτι της φύσης που αντιπροσωπεύει την επίκληση σε μία ανώτερη δύναμη. Το μονοπάτι σε αυτό το σημείο σηκώνεται από το έδαφος και δημιουργεί μια ράμπα που ακολουθεί το έδαφος και δίνει την ευκαιρία στον επισκέπτη να δει τη σύνθεση από ψηλά.

Κέντρο πληροφόρησης

Το κέντρο πληροφόρησης βρίσκεται στη μέση της διαδρομής και αποτελεί το κλειστό μέρος και τον πυρήνα της. Στο κτήριο αυτό στεγάζονται εκθεσιακός χώρος, χώρος για workshop, μία μικρή βιβλιοθήκη, ένα καφέ και ο χώρος της διοίκησης. Το κτήριο αυτό απευθύνεται τόσο στους επισκέπτες της διαδρομής όσο και στους μόνιμους κατοίκους ως χώρος ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης. Επίσης έχει σχεδιαστεί και για να δέχεται σχολεία στα πλαίσια εκδρομών και να διοργανώνονται σεμινάρια και workshop.

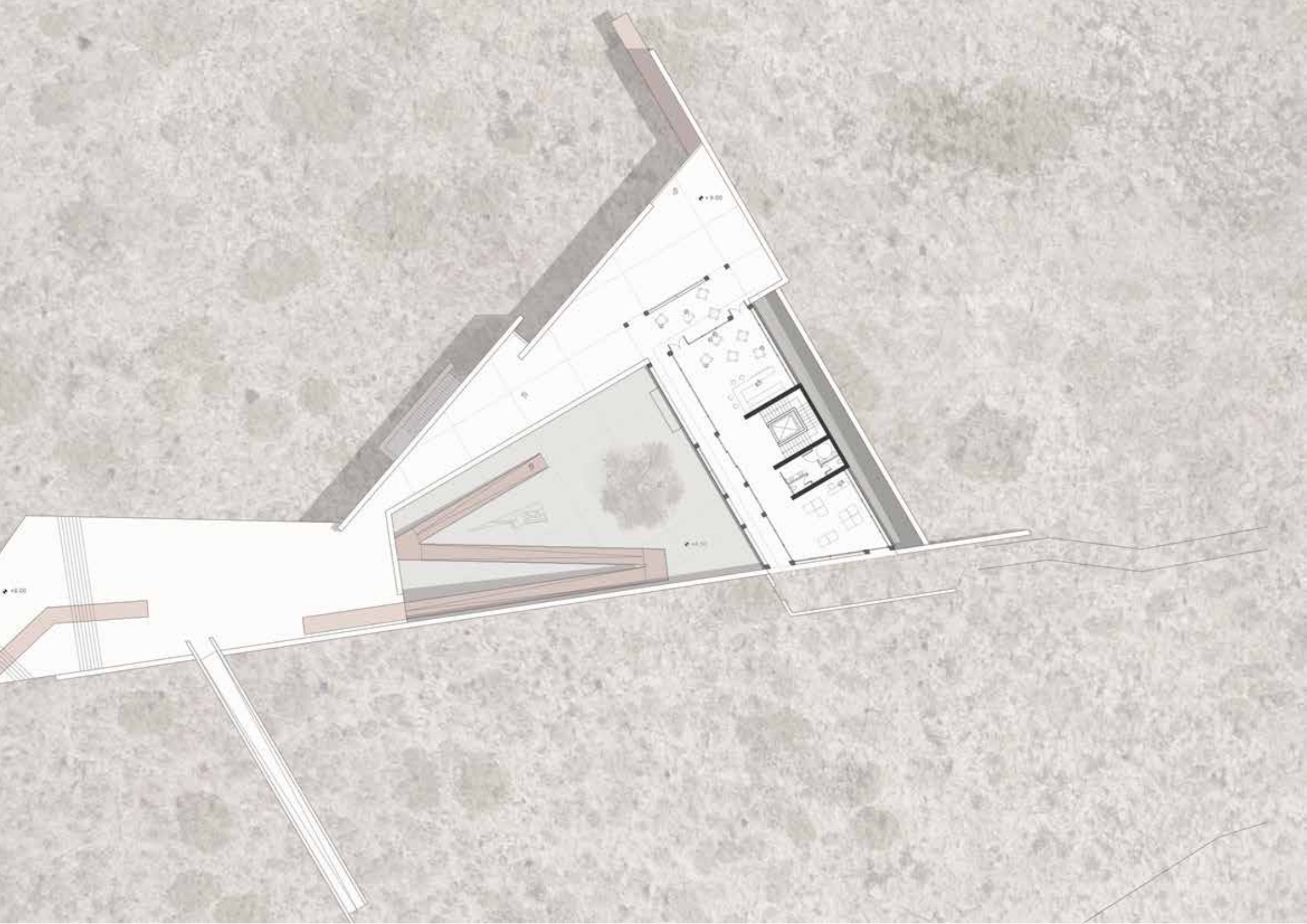
Το κτήριο αυτό έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να σβήνει μέσα στο τοπίο αλλά και να συνδέεται με την διαδρομή. Αποτελείται από δύο όγκους που μπλέκονται μεταξύ τους. Ο ένας είναι κατασκευασμένος από σκυρόδεμα, δίνοντας τη στιβαρή αίσθηση του βραχύδου τοπίου, ενώ συνομιλεί με τους ιδιόμορφους μετεωρικούς τοίχους που βρίσκονται στο τέλος της χερσονήσου. Ο άλλος είναι κατασκευασμένος από ξύλο ως συμβολισμός προς την ναυμαχία και τα μισοβυθισμένα ξύλινα σκαριά.

Η διαδρομή οδηγεί τον επισκέπτη στην τελευταία στάθμη του κτηρίου. Εκεί θα πρέπει να αποφασίσει αν θα εισέλθει στο κτήριο, αν θα το προσπεράσει ή αν θα κάνει μια μικρή στάση στο καφέ πρώτα. Έτσι το καφέ έχει τοποθετηθεί στην τελευταία στάθμη, επιτρέποντας έτσι την ξεχωριστή λειτουργία του αλλά και την πρόσβαση στην θέα. Το υπόλοιπο κτήριο δεν στρέφεται τόσο στην θέα, που έτσι κι αλλιώς μπορεί κανείς να θαυμάσει σε όλη την διαδρομή, αλλά αφήνει τον επισκέπτη να κοιτάξει έξω από συγκεκριμένα σημεία, κατευθύνοντας του έτσι το βλέμμα. Έπειτα διατηρεί μια πιο εσωστρεφή στάση σχηματίζοντας μια αγκαλιά, ένα αίθριο από όπου γίνεται και η είσοδος. Έτσι αν ο επισκέπτης αποφασίσει να επισκεφτεί όλο το κτήριο, παίρνει την μεταλλική ράμπα που θα τον κατεβάσει στο αίθριο αυτό. Η ράμπα αυτή έχει το ίδιο υλικό με εκείνα τα σημεία της διαδρομής που χρειάστηκε να καλυφθεί κάποια υψομετρική διαφορά. Δίνεται λοιπόν η αίσθηση ότι η διαδρομή εισχωρεί μέσα στο κτήριο, σε ξεναγεί στην έκθεση και ύστερα σε οδηγεί πάλι έξω για να συνεχίσεις.

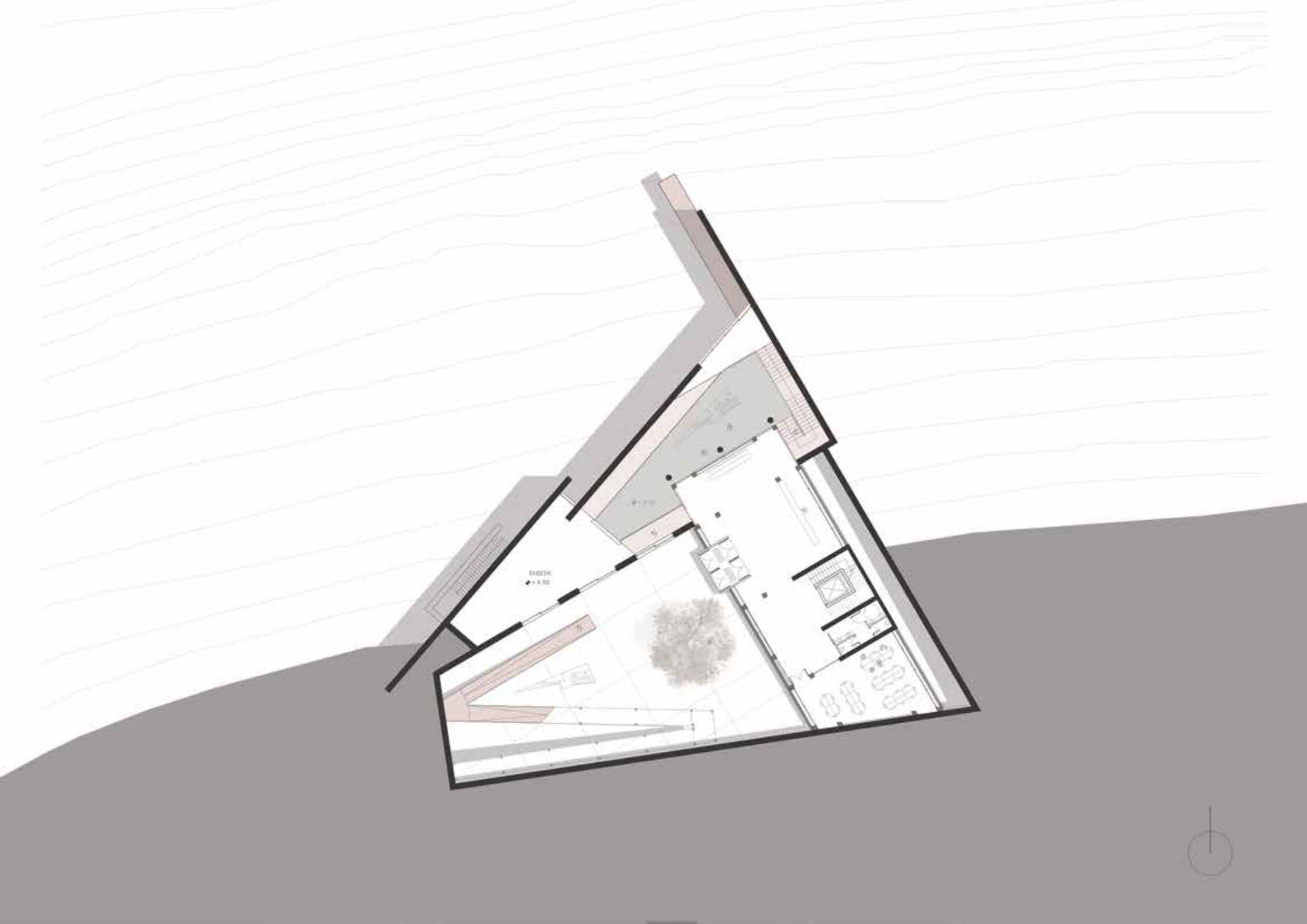
Φυσικά, αν κάποιος δεν θέλει ή δεν έχει την δυνατότητα να έρθει περπατώντας μπορεί να προσεγγίσει το χώρο με αυτοκίνητο και να παρκάρει στο δεύτερο και τελευταίο parking για το κοινό.

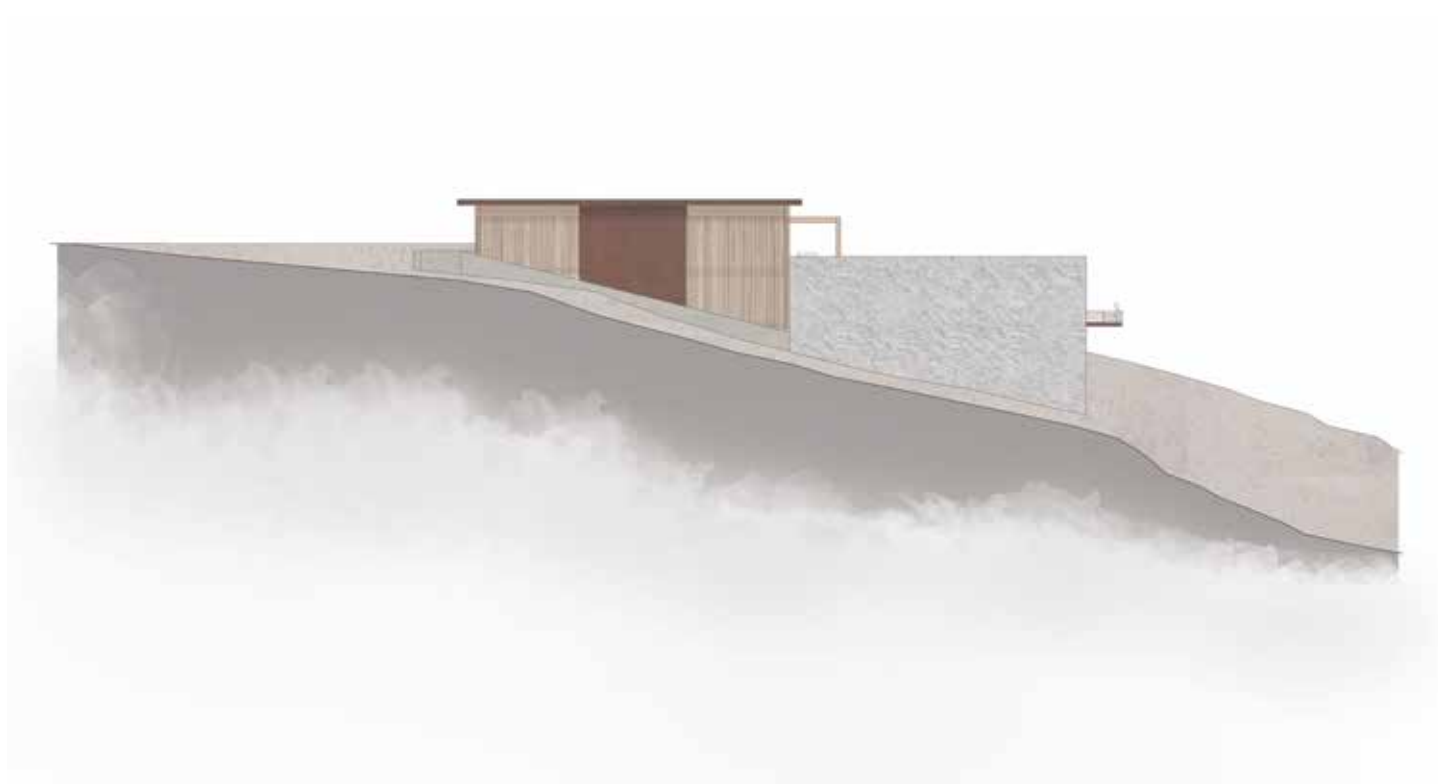

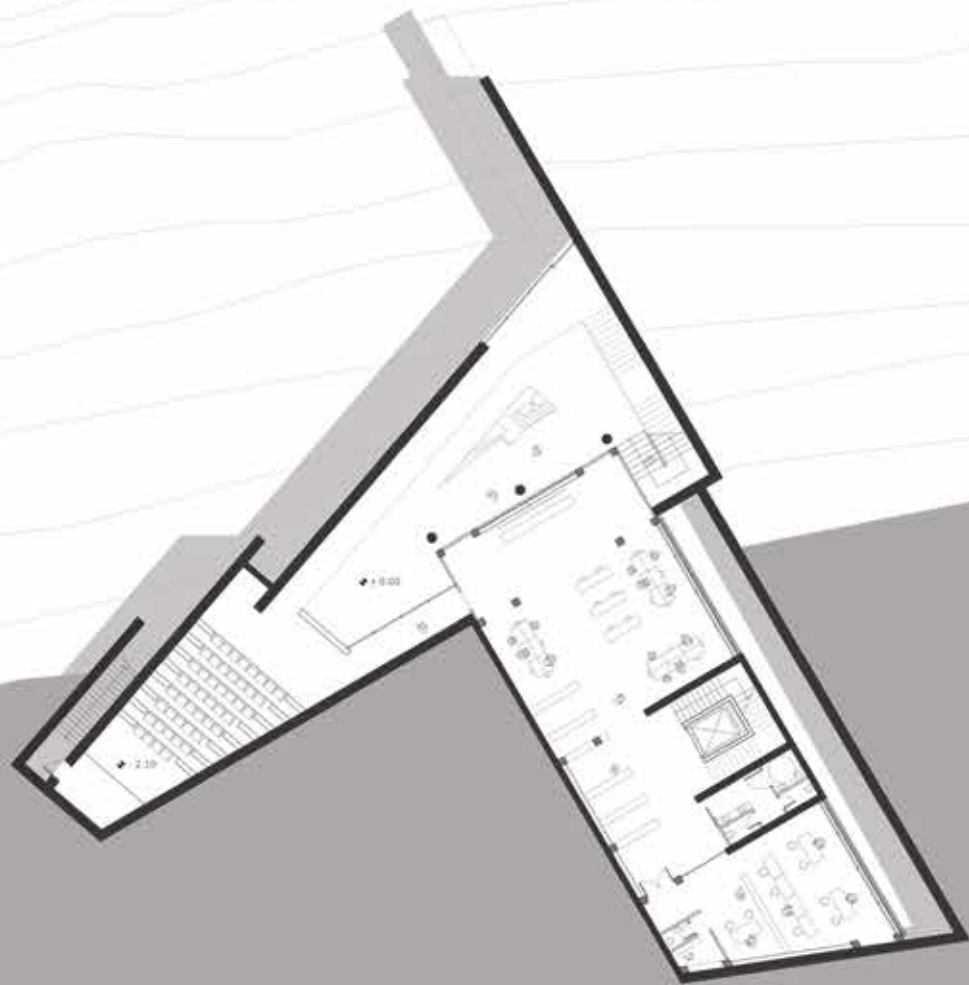

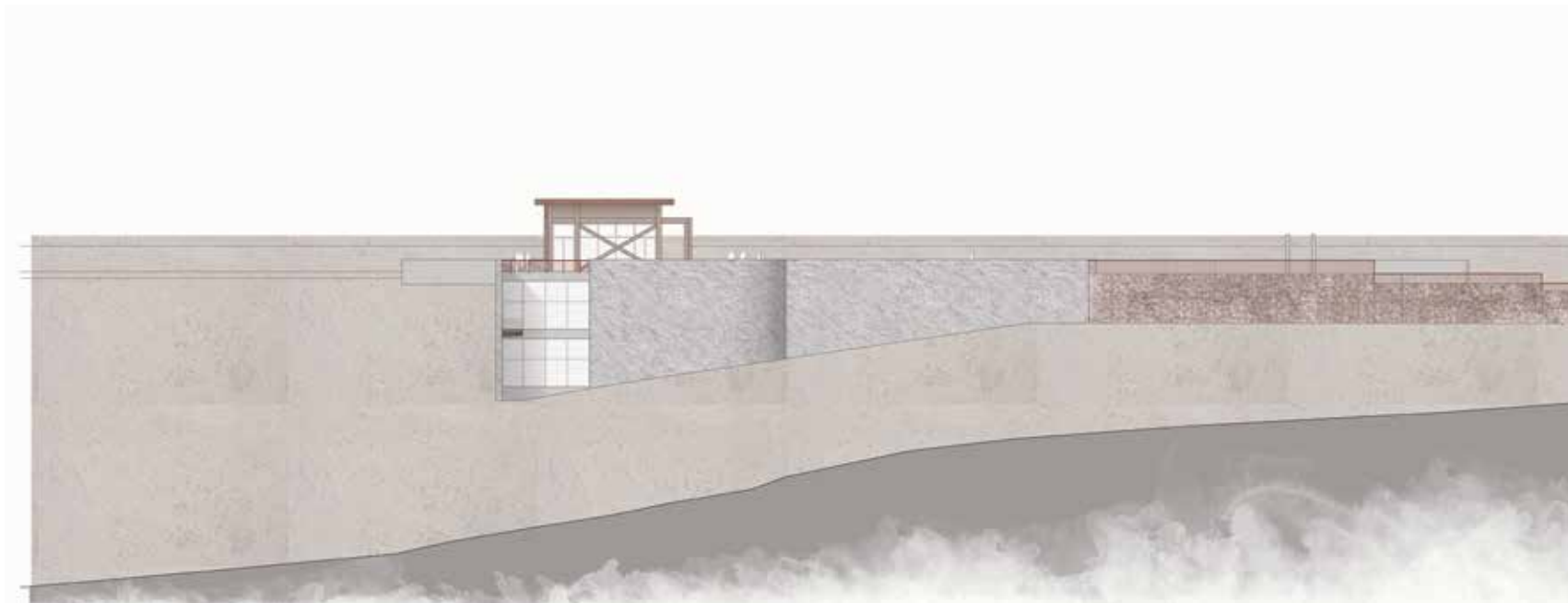
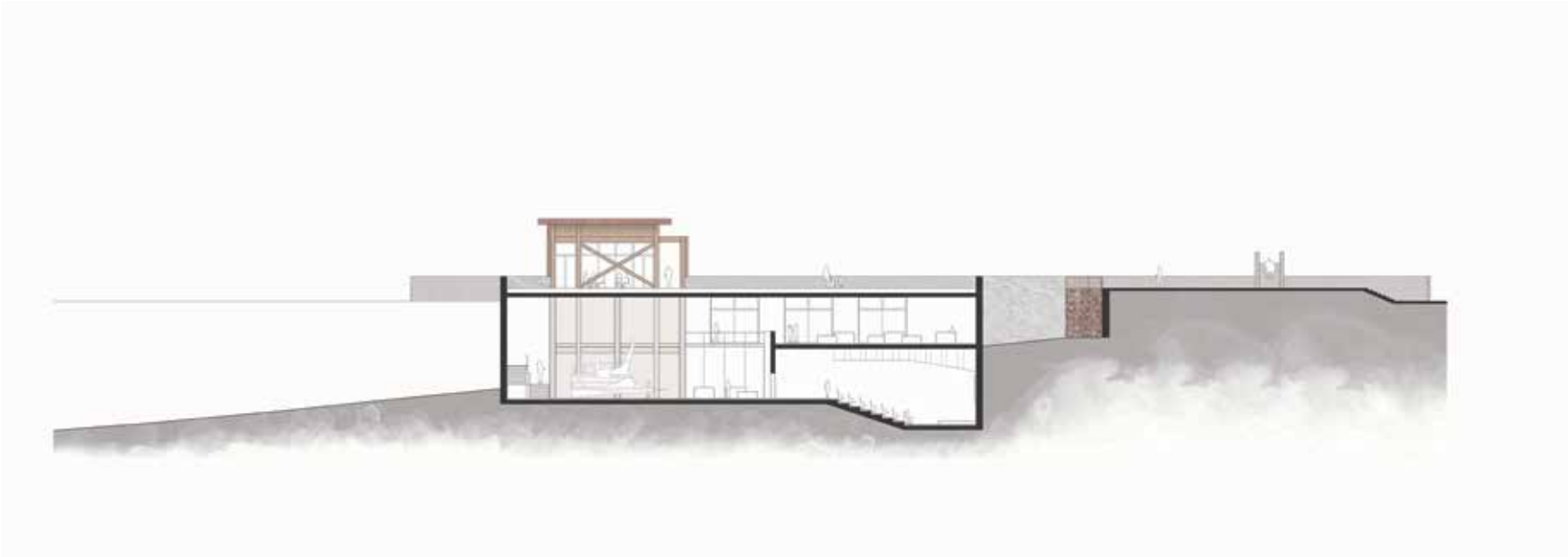

ERDESH
♦ v 4.30

Λατομείο

Αφήνοντας πίσω το κέντρο πληροφόρησης σειρά έχει το λατομείο. Το λατομείο αυτό άρχισε να λειτουργεί παράνομα γύρω στο 1979 ενώ όπως είδαμε και παραπάνω μέχρι το 1982 είχε ισοπεδωθεί όλη αυτή η τεράστια έκταση που βλέπουμε σήμερα. Πλέον λείπει όλη η μία πλευρά του λόφου δημιουργώντας ένα κυριολεκτικό τραύμα στο τοπίο.

Η διαδρομή σε αυτό το σημείο κατεβαίνει απότομα στην ράχη του λατομείου ακολουθώντας τις κλήσεις του βράχου. Ο επισκέπτης κοιτάζει από ψηλά όλη αυτή την έκταση. Εκεί προτείνεται να δημιουργηθεί ένα πάρκο. Τα φυτεμένα κομμάτια του πάρκου απεικονίζουν την ξηρά ενώ εξογκώματα από μπετό και ξύλο δείχνουν τις κινήσεις των στόλων, του περσικού και του ελληνικού αντίστοιχα. Από τη στάθμη του πάρκου πάλι δημιουργούν καθίσματα. Από την διαδρομή μπορεί κανείς να κατέβει στο πάρκο ή να συνεχίσει κατευθείαν στο επόμενο σημείο.

Ξέρξης, Ψυτάλλεια, Τρόπαια άκρα

Οι επόμενες και τελευταίες στάσεις βρίσκονται σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους και είναι όλες στο πετρώδες κομμάτι της χερσονήσου. Εδώ βρίσκονται και τα πέτρινα κτήρια που ξέμειναν από την κατοχή, με τους ψηλούς μπετονένιους τοίχους που τόσο παράλογα αλλά τόσο καλλιτεχνικά εγκατέστησε ο ΟΛΠ.

Η στάση Ξέρξης εκμεταλλεύεται τα δυο πιο μικρά από αυτά, δημιουργώντας θέσεις παρατήρησης προς το όρος Αιγάλεω, όπου λέγεται ότι καθόταν ο Ξέρξης και παρακολουθούσε τη ναυμαχία. Πιο κάτω βρίσκεται η στάση Ψυτάλλεια. Η στάση αυτή αποτελεί μέρος της διαδρομής ωστόσο δεν γίνεται καμία επέμβαση στο τοπίο. Εδώ υπήρχαν τοποθετημένα κανόνια πάλι από τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο, τα οποία σηματοδοτούν τη στάση. Επίσης τα βράχια στο σημείο αυτό είναι τόσο λεία που είναι ιδανικά για να κάτσει κανείς και να χαζέψει την Ψυτάλλεια απέναντι, όπου ολοκληρώθηκε η ναυμαχία. Το τελευταίο σημείο της διαδρομής είναι τα Τρόπαια άκρα. Η θέση αυτή ονομάστηκε έτσι καθώς λέγεται πως τον 19ο αιώνα ερευνητές εντόπισαν τα τρόπαια της νίκης που είχαν εγκαταστήσει οι Έλληνες. Όπως κι αν έχει, αυτή η λωρίδα γης που εισχωρεί στην θάλασσα είναι από μόνη της αξιοθέατο. Στο τέρμα της βρίσκεται ένας φάρος που διατηρείται αλλά αποκτά μεγαλύτερη υπόσταση, ενώ η διαδρομή τελειώνει πάνω στη θάλασσα δημιουργώντας ένα μικρό εξώστη.

Εδώ η διαδρομή τελειώνει, αν κανείς όμως θέλει, μπορεί να ολοκληρώσει τη μέρα του με ένα γεύμα ή μια ξενάγηση στα υπόλοιπα κτήρια που προτείνεται να αξιοποιηθούν και να στεγάσουν εστιατόριο και περιοδικές εκθέσεις. Η επιστροφή θα γίνει ξεκούραστα με το καραβάκι της γραμμής Πειραιάς- Σελήνια- (Κυνόσουρα 1 & 2)- Παλούκια.

Πολιτιστικά κτήρια και
προβλήτα αναχώρησης

Ξέρξης

Ψυτάλλεια

Τρόπαια άκρα

